

Een plan van wereld- belang

**Partij voor
de Dieren**

**Europese Parlementsverkiezingen
6 juni 2024
Verkiezingsprogramma
in beleidstaal**

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	4
<u>1. Een leefbare Aarde</u>	7
De klimaat- en natuurcrisis eerlijk en in samenhang oplossen	
<u>2. Dierenrechten</u>	19
Dieren hebben het recht om te leven naar hun aard	
<u>3. Een vruchtbare Aarde</u>	29
Gezond voedsel voor lijf en leefomgeving	
<u>4. Genoeg voor iedereen</u>	39
Een welzijnseconomie binnen de grenzen van de planeet	
<u>5. Groen, transparant en democratisch</u>	51
De kracht van burgers centraal	
<u>6. Diepgroene samenwerking</u>	61
Voor vrede en rechtvaardigheid	

ALL

YOU

NEED

IS LESS

Alles van waarde is weerloos. Onze bodem, de lucht die we inademen, het water dat we drinken, onze gezondheid en veiligheid; de natuur en oceaan die de basis vormen voor het bestaan van mens en dier.

Het huidige economische systeem, gericht op oneindige groei, pleegt roofbouw op onze planeet en heeft van alles dat van échte waarde is kleingeld gemaakt. Dat moet en kán anders! Een betere wereld is niet ver weg, want we weten wat er voor nodig is en de oplossingen liggen klaar. Maar we moeten de sprong wél wagen. We hebben schoon genoeg van al het getreuzel, de halve maatregelen en de mooie woorden die niet worden omgezet in daden.

De Partij voor de Dieren geeft het weerloze een stem in het Europees Parlement, samen met onze Europese zusterpartijen, dierenbeschermers, klimaatstakers, natuurliefhebbers en miljoenen burgers die ook zien dat het anders moet en kan.

De komende tijd is het aan de Europese Unie om te bewijzen dat de voorzichtige groene koers die in 2019 werd ingezet, het begin was van de groene omschakeling die onze samenleving zo hard nodig heeft. Het lijkt erop dat de Europese politieke leiders na minder dan vijf jaar alweer een keiharde draai maken.

De Partij voor de Dieren laat zien dat het anders kan. Zoals we dat ook de afgelopen jaren deden. Door de verandering die nodig is en het lot van dieren op de agenda te zetten. Door te strijden voor de idealen die deze verandering mogelijk maken

We zien een toekomst voor ons zonder megastallen, een toekomst waarin zwerfhonden in Europa niet langer worden afgemaakt in dodingsstations; waarin nertsen en konijntjes niet worden verwerkt tot bontkraag; een toekomst zonder ellenlange diertransporten en het grote leed dat daarmee gepaard gaat.

We geloven in een gezonde en rijke planeet, voor ál haar bewoners. We strijden ervoor dat er weer schone rivieren door ons land stromen; dat we kunnen genieten van meer groen in de stad; dat we schone lucht kunnen ademen en een duik in zee kunnen nemen zonder zorgen over vervuiling; dat we blind een hap van een appel kunnen nemen zonder het risico te lopen gevaarlijk landbouwgif binnen te krijgen.

En die toekomst hoeft niet ver weg te zijn! De Partij voor de Dieren heeft al veel bereikt. Eindelijk kregen we de afgelopen jaren concrete toezeggingen voor elkaar: het opsluiten in kooien van dieren in de vee-industrie zou definitief stoppen. Een einde aan lange diertransporten werd aangekondigd. Wettelijke maatregelen voor betere bescherming van honden en katten kwamen op tafel. En er werd een begin gemaakt met het aanpakken van milieuvervuiling, natuurverlies, gevaarlijk landbouwgif en klimaatverandering.

Maar met de verkiezingen in aantocht willen sommige Europese leiders deze vooruitgang weer teruggedraaien. Onder druk van commerciële belangen zijn veel van de beloofde voorstellen voor dier en planeet op het allerlaatste moment uitgesteld of afgezwakt. Ook de bestaande bescherming van dieren in het wild, zoals de wolf, is in acuut gevaar.

Dieren, natuur en milieu dreigen opnieuw het slachtoffer te worden van onhoudbare keuzes die Brussel maakt om tegemoet te komen aan boerenprotesten, de lobby van grote vervuilende bedrijven en het idee dat kiezers niks geven om natuur, milieu en dieren.

Als we nú niet doortastend handelen om onze planeet leefbaar te houden en onze omgang met dieren te veranderen, raakt dat uiteindelijk ook de mens.

In een wereld die geteisterd wordt door oorlogen en humanitaire crises, staan we als partij pal voor mensenrechten, democratie en solidariteit. We steunen slachtoffers van oorlog en geweld in woord en daad. We spreken ons uit wanneer landen en bevolkingsgroepen te maken krijgen met agressie en steunen maatregelen om grondrechten als territoriale integriteit, vrije pers en het recht om te zijn wie je bent te waarborgen.

Tegelijkertijd waken we ervoor dat de aandacht voor dier, natuur en milieu verloren gaat.

De voorzichtige groene koers die Brussel na lang aandringen heeft ingezet staat deze verkiezingen op het spel. Een groene aanjager als de Partij voor de Dieren is juist nú van wereldbelang.

Gaan we onze natuur beschermen of de belangen van de agro-industrie? Stoppen we de opwarming van de aarde of laten we oliebedrijven doorpompen tot de laatste druppel? Laten we dieren wegwijnen in kooien en ellenlange diertransporten? Of doen we er alles aan om onze planeet leefbaar te houden voor mens en dier: nu én in de toekomst.

**Dit is hét moment om te kiezen.
Strijd mee voor
een duurzame toekomst.**

Kies Partij voor de Dieren.

1.

Een leefbare Aarde

**De klimaat- en natuurcrisis
eerlijk en in samenhang oplossen**

Het is de grootste uitdaging waar onze generatie voor staat: de Aarde leefbaar krijgen en houden voor al haar bewoners. We kunnen de klimaat- en natuurcrisis oplossen met een nieuwe manier van denken en doen. Door het welzijn van mensen en andere dieren centraal te stellen. Door volop ruimte te bieden aan de natuur. Door de rekening neer te leggen bij de vervuilers. Door mensen die hulp nodig hebben te steunen. Door samen te werken binnen de EU én daarbuiten. En ten slotte, door de uitdagingen van onze tijd in samenhang op te lossen.

Het klimaatpanel van de Verenigde Naties heeft de noodklok geluid over de massale vernietiging van onze leefomgeving als gevolg van de klimaatcrisis. De natuur en de biodiversiteit, die de basis van ons bestaan vormen, staan onder druk. Soorten sterven uit en leefgebieden worden steeds kleiner. De achteruitgang van de natuur en de vervuiling van bodem, lucht en water zetten onze voedselzekerheid op het spel. Schaarste aan grondstoffen zorgt voor steeds meer internationale spanningen.

We hebben de ecologische grenzen van onze planeet overschreden. Onze voortbestaanszekerheid staat op het spel. Al decennialang wijzen talloze wetenschappers ons op de problemen én de oplossingen. Regeringen luisteren daar niet goed naar en dat heeft nu al grote gevolgen: overstromingen, bosbranden, droogtes en extreme temperaturen zijn aan de orde van de dag. De kwetsbaarsten worden altijd het hardst getroffen. Snelle en verreikende veranderingen zijn nu nodig om de belofte waar te maken niet boven de 1,5 °C opwarming van de Aarde uit te komen en de natuur te laten herstellen.

De klimaat- en natuurcrises moeten eerlijk worden opgelost. Alleen zo kunnen we het vertrouwen van onze burgers winnen en iedereen meekrijgen. Dat betekent dat we zorgen voor een eerlijke verdeling van lusten en lasten. We zorgen ervoor dat de grote vervuilers betalen en dat de rekening niet langer wordt neergelegd bij de kwetsbaarste inwoners van Europa én landen daarbuiten. Duurzaam en diervriendelijk handelen gaat lonen. Subsidies gaan naar de mensen die ze het hardst nodig hebben en dragen écht bij aan het behalen van ons doel: een leefbare Aarde voor iedereen.

De oorzaken van de klimaat- en natuurcrisis zijn volgens wetenschappers met elkaar verweven, net als de oplossingen. Het is dus van belang dat we ons niet meer blindstaren op het terugdringen van CO₂-uitstoot alleen, maar breder kijken. De natuur biedt de nodige oplossingen voor beide crises. We stappen af van de illusie dat we de crises kunnen oplossen met alleen maar méér technologie, méér hernieuwbare energie en méér economische groei.

Het heeft geen zin om de dweil te verbeteren, zolang de kraan openstaat.

Daarom moeten we samenwerken aan een ander Europa: een Europa dat het welzijn van mensen en andere dieren boven de winst van bedrijven plaatst. De Partij voor de Dieren pakt de problemen aan daar waar ze ontstaan. We schaffen de vee-industrie af, gaan voor een fossielvrij Europa, beschermen en herstellen de natuur, weren schadelijke stoffen uit producten en sluiten de kringlopen. Voor een leefbare Aarde voor iedereen.

Een diepgroen Europa

Mede dankzij de groeiende beweging van klimaatstakers, dierenbeschermers en natuuractivisten tekende zich na de verkiezingen van 2019 een groenere koers af in de Europese Unie. De Europese Commissie presenteerde de Green Deal, met plannen om de natuur beter te beschermen, klimaatverandering tegen te gaan, vervuiling aan te pakken en ons voedselsysteem duurzamer en diervriendelijker te maken. Maar deze groenere koers stuitte op veel weerstand van gevestigde belangen die profiteren van de huidige vervuilende economie. De olie- en gasbedrijven, chemische bedrijven en de agro-industrie lobbyden hard met hun duizenden lobbyisten en enorme campagnebudgetten: helaas met succes. Cruciale onderdelen van de Green Deal sneuvelden en andere staan onder druk. De Partij voor de Dieren volgt de wetenschap: die zegt dat de Green Deal juist veel ambitieuzer zou moeten zijn om de Aarde leefbaar te houden.

- De klimaat- en natuurrises kunnen alleen in samenhang worden opgelost. We willen een Green Deal 1.5, die ons wél in staat stelt om binnen de grenzen van de Aarde te leven. Er komt een ambitieus en allesomvattend investerings- en transformatieplan dat steunt op democratie, regulering en publieke controle.
- Een van de belangrijkste pijlers onder de huidige Green Deal wordt verlegd: we gaan van economische groei naar een economie binnen de draagkracht van de Aarde, in lijn met het 1,5-gradendoel en zonder verspilling van energie en grondstoffen.
- We willen ecosystemen beschermen en verbeteren, de instandhouding ervan waarborgen en de gezondheid en het welzijn van mensen beschermen. Klimaatrechtvaardigheid vormt een belangrijk onderdeel van onze plannen.
- Onder aanvoering van de Partij voor de Dieren heeft het Europees Parlement noodzakelijke, ambitieuze plannen gemaakt om het voedselsysteem te hervormen. Deze Boer-tot-Bord-strategie wordt zo snel mogelijk uitgevoerd.

Klimaatrechtvaardigheid

Klimaatactie heeft voor onstopprioriteit. Deze strijd staat niet op zichzelf: die is diep verweven met de ecologische crisis en met de strijd voor mensenrechten. Het gaat om fatsoenlijke banen, een gezonde levensstandaard, gendergelijkheid, eerlijke behandeling en kansen voor iedereen. Wij verzetten ons tegen beleid dat de basis van ons bestaan – zoals de beschikbaarheid van schoon water, energie en schone lucht – en onze gezondheid ondergeschikt maakt aan winst.

- De EU luistert naar onafhankelijke wetenschap, niet naar de fossiele lobby.
- Klimaatrechtvaardigheid wordt opgenomen in de rechtsgrondslagen van de EU, net als rechten voor dieren en de natuur.
- De vervuiler gaat daadwerkelijk betalen voor het klimaatbeleid. We ontzien kwetsbare en gemarginaliseerde mensen en garanderen het recht op gelijke toegang tot energie.

- We gaan voor inclusief klimaatbeleid, waarbij we extra aandacht hebben voor groepen die onevenredig worden geraakt door de klimaatcrisis. Daarbij krijgt iedereen een stem, inclusief jongeren.
- De EU gaat landen in het mondiale Zuiden compenseren voor de schade als gevolg van vervuiling, uitbuiting en klimaatverandering. Nederland én Europa gaan eerlijk bijdragen aan een effectief verlies- en schadefonds voor landen die de dupe zijn van de klimaatcrisis. Dat fonds wordt op een rechtvaardige en eerlijke manier beheerd.
- Er komt een Europees plan van aanpak tegen de verwoestijning van Zuid-Europa.
- Bij de overstap van fossiele energie naar groene energie worden ook de milieu- en mensenrechtenschendingen bij de productie van kobalt voor lithiumbatterijen in acht genomen, bijvoorbeeld in de Democratische Republiek Congo (DRC) waar mensen onder erbarmelijke omstandigheden in kobaltmijnen werken. Er wordt ingezet op het verminderen van energieverbruik en er worden strenge importeisen gesteld aan het kobalt dat nodig is voor de duurzame energiemix.
- Door klimaatverandering wordt zoet water steeds kostbaarder. Met het plaatsen van stuwdammen kunnen bovenstroomse landen zich meer rivierwater toe-eigenen ten koste van landen stroomafwaarts. De Europese Unie staat daarom geen nieuwe stuwdammen toe in rivieren die uitmonden buiten Europa.

Ecocide strafbaar stellen

Milieucriminaliteit is een grote bedreiging voor de natuur, ons milieu en onze gezondheid. Ze vervuult lucht, bodem en water, brengt schade toe aan wilde soorten en vernietigt ecosystemen. Goede handhaving van de wet en effectief milieustrafrecht vormt dan ook een essentieel onderdeel van de uitvoering van het mensenrecht op gezondheid en een schoon milieu.

- Het welbewust grootschalig beschadigen van ecosystemen, oftewel ecocide, wordt strafbaar. We voegen ecocide als misdad toe aan de Richtlijn over milieucriminaliteit.
- De EU maakt zich sterk voor de oprichting van een Internationaal Milieugerechtshof dat milieuconflicten kan beslechten.
- Het Internationaal Strafhof krijgt de mogelijkheid om bedrijven, landen en individuen voor ecocide te vervolgen.
- In alle Europese landen wordt meer geïnvesteerd in de opsporing en aanpak van milieucriminaliteit.
- De milieurechten en de toegang tot milieu-informatie worden beter geborgd in de EU.
- Als lidstaten van de EU zich niet houden aan de Europese wetgeving die mens, dier, milieu en natuur moet beschermen, moet de Europese Commissie eerder optreden, bijvoorbeeld door het opstarten van inbreukprocedures.

De schouders eronder, op naar groen

Als een van de rijkste continenten én een van de hoofdveroorzakers van klimaatverandering, draagt Europa een extra grote verantwoordelijkheid om het voortouw te nemen in het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en in klimaatherstel. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. De gezamenlijke verantwoordelijkheid die landen dragen voor het leefbaar houden van de Aarde wordt vertaald naar échte klimaatactie. De EU neemt daarin het voortouw, geeft het goede voorbeeld en remt lidstaten niet af in hun eigen ambities, maar spreekt ze aan waar ze achterblijven.

- De EU neemt een voortrekkersrol in het maken van wereldwijde, bindende afspraken over het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en leeft ze na. We pleiten voor een internationaal verdrag om fossiele brandstoffen onder de grond te houden en nergens ter wereld nog nieuwe fossiele projecten te beginnen.
- In VN-verband zet de EU alles op alles om te komen tot een verrijkende duurzaamheidsagenda met ambitieuze, wereldwijd geldende duurzaamheidsdoelen gebaseerd op mensenrechten, de draagkracht van de Aarde en rechten voor dieren en natuur.
- Wij scherpen de klimaatdoelstellingen aan. De periode tot 2030 is cruciaal om klimaatverandering te beperken tot maximaal 1,5 °C. Daarom gaat de Europese Unie de uitstoot van broeikasgassen versneld verminderen met 75% in 2030 (ten opzichte van 1990). Uiterlijk in 2040 is de Europese Unie écht klimaatneutraal. We werken aan het vereffenen van onze historische schuld door klimaatpositief te worden, waarbij we meer broeikasgassen op een natuurlijke manier opnemen dan we uitstoten.
- Per bedrijfstak komen er actieplannen met bindende doelstellingen om de inspanning eerlijk te verdelen. De uitstoot van de landbouw en van de internationale scheep- en luchtvaart wordt niet langer ontzien: ook daarvoor komen er ambitieuze en bindende reductiedoelstellingen. We verwachten van bedrijven in de Europese Unie dat ze hun bedrijfsvoering omvormen en zaken gaan doen op een manier die niet ten koste gaat van de Aarde. De EU helpt ze daarbij door ze te beschermen tegen concurrentie van buiten Europa, waar tegen lagere standaarden wordt geproduceerd.
- Zolang het EU emissiehandelssysteem (ETS) nog bestaat, wordt het in lijn gebracht met het doel om in 2040 klimaatneutraal te zijn. We brengen het emissieplafond fors naar beneden waardoor de CO₂-prijs stijgt. Er worden geen gratis rechten meer afgegeven. Bij sluiting van bedrijven worden emissierechten direct uit de handel gehaald.

De Partij voor de Dieren wil toewerken naar bindende reductiedoelstellingen voor alle sectoren, inclusief de energiesector en de zware industrie. Bedrijven zouden geen 'rechten' moeten hebben om het klimaat te schaden.

- De EU breidt de koolstofheffing (CBAM) aan de Europese grenzen uit naar alles wat het klimaat schaadt, zoals de vee-industrie. Alles wat op de Europese markt verhandeld wordt, moet minimaal aan de Europese eisen voldoen. Dat is goed voor het klimaat, zorgt voor banen in Europa en helpt de hele wereld verder.
- Een klimaatbestendige toekomst is plantaardig. Een einde aan de vee-industrie en steun voor boeren die plantaardig produceren zijn de snelste, goedkoopste en gezondste klimaatmaatregelen die er bestaan.
- We voorkomen afbraak van natuur en investeren in herstel: bossen, veenlandschappen en oceanen slaan koolstof op en zijn onze beste bondgenoten in de klimaatcrisis.
- Er komt een klimaatplicht voor grote vervuilers en financiële instellingen. Bedrijven moeten met een klimaatplan laten zien hoe en wanneer ze hun impact op klimaat en biodiversiteit in de hele keten terugdringen. Ze brengen voortaan jaarlijks verslag uit over hun vorderingen.

Energie besparen

Europa is verslaafd aan fossiele brandstoffen. We moeten het energiebeleid van de EU veel ambitieuzer maken om de opwarming van de Aarde te beperken tot maximaal 1,5 °C, zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord van Parijs. Energiebesparing is de eerste en goedkoopste stap naar een duurzaam energiebeleid. Energie die niet wordt gebruikt, hoeft ook niet te worden geproduceerd. Zo voorkomen we ook dat we nog meer grondstoffen winnen in al kwetsbare landen, ten koste van mensenrechten en natuur.

- Europa gaat flink energie besparen door middel van bindende nationale energiebesparingsdoelen.
- Er komen strikte regels voor energiebesparing voor de grootste energieverbruikers, zoals de industrie.
- Energiezuinig bouwen wordt de norm. Door huizen en gebouwen te isoleren, het energiegebruik sterk te reduceren en energie lokaal en duurzaam op te wekken, wordt in de bebouwde omgeving meer opgewekt dan gebruikt.
- Bestaande woningen worden optimaal geïsoleerd met duurzame materialen en voorzien van zonnepanelen. Een fonds, dat gevuld wordt met de opbrengsten van de schade- en herstelheffing voor fossiele bedrijven, wordt ingezet om woningen voor mensen met lage inkomens met voorrang te renoveren. De energierekeningen van mensen die het minst draagkrachtig zijn, gaan als eerste dalen.
- De EU stelt strikte normen vast voor energiegebruik van apparaten, vervoersmiddelen en datacentra. Extreem verspillende apparaten, zoals terrasverwarmers, komen niet meer op de markt. De EU stelt paal en perk aan energieverspilling door de extreem rijken: we verbieden superjachten en privévliegtoegen.
- Aan subsidies of korting op energiebelastingen voor grootverbruikers komt een einde. Lidstaten houden de vrijheid om niet-duurzame energie extra te belasten.
- Alle investeringen in energieonderzoek door de Europese Unie richten zich voortaan op duurzame energieproductie en energiebesparing.
- Eén datacenter gebruikt evenveel energie als honderdduizenden huishoudens. Groene stroom kan beter gebruikt worden om huishoudens, scholen en zorginstellingen van schone energie te voorzien. Dataminimalisatie wordt daarom een prioriteit in Europa. Er komt een rem op de bouw van nieuwe datacenters. Er komen geen datacenters op de zeebodem.
- De milieu-impact van datacenters moet drastisch omlaag. Zo komen er bijvoorbeeld strenge regels rondom het gebruik van oppervlaktewater voor koeling.

Positieve energie

Er is onmiddellijk vergaande actie nodig om de opwarming van de Aarde onder de 1,5 °C te houden. De fossiele industrie en de markt bepalen niet langer de agenda. We nemen onze energie terug in publieke handen. Onze enige kans ligt in een duurzame, gedecentraliseerde en toegankelijke energievoorziening. Dit is noodzakelijk voor het milieu en de natuur en maakt ons ook minder afhankelijk van olie-, gas- en uraniumproducerende landen. Lokaal en kleinschalig energie opwekken biedt tevens goede kansen voor groene werkgelegenheid. De EU gaat flink investeren in deze hernieuwbare toekomst. Door vervuilers niet langer te subsidiëren, maar juist te laten betalen voor de schade die ze hebben aangericht, komt er veel geld vrij voor rechtvaardig klimaatbeleid.

- Het recht op duurzame, hernieuwbare energie wordt wettelijk verankerd voor alle burgers. Niemand komt nog in de kou te staan.
- De EU investeert in de ontwikkeling van netcapaciteit, duurzame energie en technieken. De doelstelling voor hernieuwbare energie moet omhoog. In 2035 willen we alle elektriciteit écht duurzaam opwekken. De EU borgt een goede milieu- en natuurtoets bij alle vergunningen voor energieprojecten.
- De EU wordt fossielvrij, en snel ook. Dat betekent dat we ophouden met fossiele subsidies, investeringen en vergunningen. Europa bouwt de winning van steen- en bruinkool snel af. Er komt een plan om kolen- en gascentrales gefaseerd af te bouwen. Er wordt niet naar schalie- en steenkoolgas geboord. Zeer vervuilende fossiele brandstoffen, zoals teerzandolie en schaliegas, komen Europa niet meer in.
- De EU zet in op democratische en decentrale energieopwekking en steunt gemeenschappen in hun plannen daarvoor. Mensen moeten zelf kunnen beslissen over hun duurzame energievoorziening en kunnen meeprofiten van de voordelen van duurzame energie.

- Fossiele bedrijven als Shell en BP wordt verplicht een schade- en herstelheffing te betalen in alle landen waar ze zaken doen, binnen én buiten Europa. Ze zijn niet langer welkom bij politici en beleidsmakers, en mogen geen reclame meer maken voor hun verwoestende producten.
- Voor het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen wordt gebruikgemaakt van duurzame en milieuvriendelijke oplossingen, zoals zon, wind en water. Ondergrondse CO₂-opslag, kernenergie en biomassa horen daar niet bij en komen niet in aanmerking voor steun, subsidie en belastingvoordelen.
- Thuisbatterijen en andere vormen van kleinschalige energieopslag worden volledig recyclebaar.
- Groene waterstof kan een oplossing zijn voor de toekomst als het echt groen wordt opgewekt, dus niet met kernenergie of fossiele brandstoffen.
- De EU zorgt voor een goed werkende en gereguleerde energiemarkt, waarin de werkelijke kosten voor energie door de vervuilers betaald worden. Er wordt overal in Europa geïnvesteerd in slimme energienetten die vraag en aanbod van duurzame energie aankunnen. De privacy van de gebruikers en leveranciers mag daarbij niet worden geschonden.
- Biomassa en biobrandstoffen zijn schijnoplossingen die meer kwaad dan goed doen. Er komt zo snel mogelijk een verbod op het verbranden van houtige biomassa voor de opwekking van warmte en elektriciteit, we passen de Richtlijn Hernieuwbare Energie daarvoor aan. De import van hout en palmolie voor energieproductie stopt en er komt een einde aan de bijmengverplichting.
- De vee-industrie is niet alleen een grote voedselverspiller, maar ook een energieverspiller. Voor veevoer wordt veel landbouwgrond en energie verspild. De EU stopt met het faciliteren van de vee-industrie en houdt op met technologische schijnoplossingen, zoals luchtwassers.
- Gas gemaakt van mest en ander landbouwafval is geen vorm van duurzame energie en houdt de vee-industrie en ontbossing in stand. De EU stopt met mestvergisters en zorgt dat dit soort technieken in Europa geen groen keurmerk krijgen.

- Er komt een fonds om werknemers uit de fossiele industrie om te scholen naar banen in de energietransitie.

Méér natuur

Een miljoen dier- en plantensoorten worden wereldwijd met uitsterven bedreigd. De natuur met haar verscheidenheid aan planten, dieren en ecosystemen is het waardevolste dat er is. Natuur heeft een waarde in zichzelf en verdient alleen daarom al zorgvuldige bescherming. De soortenrijkdom in water en op land vormt bovendien de basis van ons bestaan. Zonder gezonde oceanen en bossen is er geen schone lucht om in te ademen. Zonder biodiversiteit is er geen gezonde bodem om voedsel op te verbouwen. Het is ieders gezamenlijke plicht om te zorgen voor een leefbare Aarde, nu en in de toekomst. Ondanks forse tegenstand van de landbouw- en visserijlobby en hun politieke vertegenwoordigers hebben we de afgelopen jaren belangrijke wetsvoorstellen voor de natuur binnengesleept, zoals de Natuurherstelwet. Maar er is méér nodig!

- De natuur krijgt rechtspersoonlijkheid en recht op bescherming, behoud, onderhoud en herstel om haar belang sterker te laten meewegen in de Europese besluitvorming.
- Iedereen heeft recht op een groene en gezonde leefomgeving. De EU-landen zorgen voor meer groen in de stad. De EU ziet erop toe dat de kersverse Natuurherstelwet op dit punt wordt nageleefd en neemt waar nodig extra maatregelen.
- De EU stopt met landbouwsubsidies die schadelijk zijn voor de natuur en gebruikt het geld hiervan om boeren te helpen omschakelen naar plantaardig ondernemen. Ook stopt de EU met visserijsubsidies en helpt vissers om te schakelen naar een duurzame toekomst.
- Het toezicht op de Europese natuurbeschermingsregels, zoals de Vogel- en habitatrichtlijn, de Nitraatrichtlijn en emissieplafonds voor ammoniak en stikstofoxiden, wordt aangescherpt. Landen die natuurbescherming aan hun laars lappen, krijgen sancties opgelegd.

- De EU neemt het voortouw in het bestrijden van de mondiale biodiversiteitscrisis en wacht daarbij niet tot andere wereldspelers bereid zijn in actie te komen. We pleiten actief voor nieuwe ambitieuze wetten om de biodiversiteitscrisis in Europa en daarbuiten te bestrijden.
- De EU stimuleert bedrijven om te investeren in natuurinclusief bouwen en ecologisch ondernemen.
- De obstakels in Europese rivieren die de trek van vissen belemmeren en veel vissen het leven kosten, nemen we weg. Nieuwe gemalen en installaties zijn visvriendelijk. De komende vijf jaar herstelt de EU ten minste 25.000 km aan rivieren in vrij stromende rivieren.
- Minstens 30% van de Europese zeeën wordt beschermd als zeereservaat. In deze beschermde gebieden is geen plaats voor visserij of andere schadelijke activiteiten. Belangrijke kraamkamers zoals de Middellandse Zee, waar de met uitsterven bedreigde tonijn paait, worden gesloten voor jacht op deze dieren. Gebieden met koolstofrijke zeebodems worden in kaart gebracht en strikt beschermd.
- Visserijtechnieken die grote schade aanrichten aan de zee en zeebodem, zoals bodemversturende (diepzee)visserij, worden verboden.
- De EU zet zich in voor een wereldwijd netwerk van natuurgebieden, zowel op land als in zee. Daartoe krijgen kwetsbare landen steun bij de bescherming van hun natuur en biodiversiteit.
- De EU zet zich in voor een wereldwijd verbod op olie- en gasboringen op zee, zoals in het Noordpoolgebied en in het Waddengebied.
- Ecologisch waardevolle scheepswrakken worden beschermd.

Bossen en ecosystemen beschermen

Ontbossing en aantasting van bossen vinden plaats in een alarmerend tempo. De belangrijkste oorzaak hiervan is de uitbreiding van landbouwgrond voor de vee-industrie en voor de productie van veevoer, hout, palmolie, cacao en koffie. De EU is een grote afnemer van grondstoffen waarvan de oogst of delving tot ontbossing leidt, andere ecosystemen verwoest, gemeenschappen vernietigt en conflicten financiert. Bossen en andere ecosystemen zijn cruciaal voor de biodiversiteit en het klimaat, daarom verdienen ze bescherming.

- De nieuwe Ontbossingswet wordt uitgebreid zodat ook kwetsbare ecosystemen zoals moerassen en de Cerrado (de meest biodiverse savanne ter wereld) worden beschermd. Alle producten die verband houden met ontbossing gaan onder deze wet vallen. De rechten van de inheemse bevolking worden wettelijk geborgd.
- Financiële instellingen, zoals banken en verzekeraars, moeten de Europese Ontbossingswet naleven en mogen dus niet langer investeren in ontbossing of andere activiteiten die met die wet in strijd zijn.
- De EU gaat strenge eisen stellen aan de import van grondstoffen waarvan de winning of productie schade kan toebrengen aan mensen, dieren, milieu of natuur.
- Grondstoffen zoals soja, palmolie, kobalt, koper en kolen komen op de lijst van conflictmaterialen, met strenge criteria in het internationale handelsverkeer. Ook zoet water komt op deze lijst.
- De EU steunt landen bij het bestrijden van illegale houtkap en bij goede controle op duurzaam bosbeheer. Het importverbod op illegaal gekapt hout wordt strikt gehandhaafd. De criteria voor duurzaam bosbeheer worden aangescherpt, zodat de biodiversiteit en individuele dieren beter beschermd zijn. Er komt een goede klokkenluidersregeling. Als landen hun bossen zelf niet goed beschermen, moet de Europese Commissie optreden.

Schone lucht, bodem en water

Luchtvervuiling is een van de grootste gezondheidsproblemen in Europa. Het oppervlaktewater is vervuild met landbouwgif, meststoffen en – steeds vaker – met resten van antibiotica en andere medicijnen. Ook worden omwonenden van agrarisch gebied blootgesteld aan landbouwgif. Iedereen heeft recht op schone lucht, een schone bodem en schoon water.

- De huidige en voorgenomen nieuwe EU-normen voor luchtkwaliteit zijn niet voldoende om onze gezondheid op korte termijn te beschermen. Daarom moet de EU in 2030 aan de aangescherpte WHO-luchtkwaliteitsnormen voldoen.
- De luchtkwaliteit in openbare gebouwen, met name scholen, wordt regelmatig gecontroleerd en de normen worden gehandhaafd.
- We hervormen de Richtlijn Industriële Emissies om de strengst mogelijke eisen te kunnen stellen aan industriële installaties en intensieve veehouderijen. Dierenwelzijn, de gezondheid van mensen en andere dieren en de leefomgeving worden hierdoor beter beschermd.
- Al lang geleden is vastgelegd dat alle EU-landen in 2027 moeten voldoen aan de doelen voor schoon en gezond water, die zijn vastgelegd in de Kader Richtlijn Water (KRW). Veel landen, waaronder Nederland, liggen nog niet op koers om deze doelen te halen. De EU zal vasthouden aan de wet, en gaat landen aansporen en helpen om de noodzakelijke maatregelen te nemen. Landen die in 2027 niet voldoen aan de KRW krijgen sancties opgelegd.
- EU-landen die het behalen van de KRW-doelstellingen van andere EU-landen bemoeilijken worden hiervoor verantwoordelijk gehouden en worden aangestuurd en waar mogelijk verplicht de noodzakelijke maatregelen te nemen om dit te voorkomen. Voor grensoverschrijdende watersystemen worden KRW-normen vastgesteld die dekkend zijn voor alle betrokken EU-landen. Dit ontslaat landen niet van hun verplichting om hun eigen bronnen van vervuiling aan te pakken.

- De EU neemt zelf ook extra maatregelen voor schoon water: er komen bronmaatregelen om oppervlaktewatervervuiling door medicijnresten terug te dringen, de bemestingsnormen worden verlaagd en de landbouw wordt gifvrij. Schadelijke stoffen, zoals PFAS, worden verboden.
- Om de stijgende kosten voor de productie van schoon drinkwater te dekken, wordt een strenge, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid ingevoerd. In plaats van burgers draaien vervuilende bedrijven op voor de kosten.
- Er komt een ambitieuze Bodemgezondheidswet met bindende doelen. Uiterlijk in 2040 is de bodem weer gezond, met bindende tussendoelen en een verslechteringsverbod.
- De EU zet in op meer bewustwording van de zeer schadelijke effecten van houtstook.

Duurzaam vervoer

De manier waarop we ons verplaatsen kan anders en beter. We kiezen voor een radicale, duurzame omslag met meer ruimte voor de voetganger en (elektrische) fietser, met snel, betaalbaar en comfortabel openbaar vervoer en met minder auto- en vliegverkeer. Door slimmer vervoer reizen we net zo prettig, maar sparen we het klimaat en kan de lucht weer gezond worden. Door te kiezen voor een economie waarin producten langer meegaan en er meer lokaal geproduceerd wordt, beperken we het over de wereld slepen van goederen. Het goederenvervoer dat overblijft, kan anders en beter. Of het nu gaat om vervoer per trein, over de weg of over water: we kiezen voor stiller, schoner en klimaatneutraal. Dat gebeurt vooral op basis van duurzaam opgewekte elektriciteit en in sectoren waar dat (nog) niet mogelijk is op groene waterstof.

Fietsen en wandelen

Fietsers en voetgangers verplaatsen zich op de duurzaamste manier. Daarom wordt de Europese fietsstrategie uitgebreid en komt er meer aandacht voor wandelaars en voetgangers.

- De EU investeert in veilige en groene fiets- en voetpaden en in verkeersluwe stadskernen, toeristische centra en school- en werkomgevingen.
- De Europese fietsnetwerken (zoals Eurovelo) worden fors uitgebreid. Zo wordt reizen duurzaam, betaalbaar en gezond.
- Om het fietstoerisme in Europa te faciliteren, zorgt de EU ervoor dat het mogelijk en betaalbaar wordt om de fiets mee te nemen in het ov, over de grenzen heen. Door Eurovelo te integreren in het TEN-T-netwerk wordt het makkelijker om reizen per fiets en hogesnelheidstrein te combineren.

Treinen

We maken van de trein de snelste, goedkoopste en prettigste manier om internationaal te reizen. Zo wordt de trein echt een alternatief voor het vliegtuig.

- Reizen met de trein moet goedkoop en comfortabel zijn en aansluiten bij de behoeften van de reiziger. Het aantal treinen wordt uitgebreid en in alle treinen komen stopcontacten en internet.
- Er komt een Europees masterplan om het openbaar vervoer per trein (en bus) fors uit te breiden.
- De EU investeert in een betaalbaar en toegankelijk Europees treinnetwerk en dringt erop aan dat EU-landen de btw op internationale treintickets afschaffen. Om snel de omslag te maken, subsidieert de EU internationale treinverbindingen die anders niet zouden renderen.
- De EU faciliteert dat treinreizigers overal in Europa online snel en gemakkelijk alle reisopties kunnen opzoeken en treintickets kunnen boeken.
- Treinstations worden toegankelijk gemaakt voor ouderen, mensen met een beperking en fietsers. Alle nieuwe treinen worden zo toegankelijk gemaakt voor ouderen en mensen met een beperking dat zij zonder assistentie in kunnen stappen.

Bij treinen die nog niet toegankelijk zijn, wordt het mogelijk om tot kort voor vertrek online en op het station reisassistentie aan te vragen.

- Er komen meer en betere internationale nachttreinen. De EU komt hiervoor met een masterplan waaraan alle lidstaten gaan meewerken.
- Ook in grensregio's komen er meer en betere (korte) internationale treinverbindingen met buurlanden.
- Europese ambtenaren, politici en vertegenwoordigers in functie reizen binnen Europa met de trein als de reisafstand minder is dan 750 kilometer.
- Dieseltreinen worden, waar mogelijk, versneld geëlektrificeerd.

Auto's

We streven ernaar in 2030 alleen nog maar duurzame auto's te hebben. Dit betekent niet dat alle fossiele auto's moeten worden vervangen door elektrische: daar zijn gewoonweg niet genoeg grondstoffen voor. Met beter openbaar vervoer en meer deelmobiliteit hebben we minder auto's nodig.

- Vanaf 2030 worden in Europa enkel nog elektrische auto's geproduceerd en geïmporteerd.
- Er komen strengere normen om de uitstoot van auto's te verminderen, ook met betrekking tot het vrijkomen van microplastics van banden.
- Er komt een verbod op het dumpen van fossiele auto's buiten de EU. Auto's moeten veel beter herbruikbaar worden.
- Batterijen van elektrische auto's worden volledig recyclebaar.
- Er komt een Europees masterplan om te zorgen voor voldoende oplaadpunten met schone energie.

Vrachtwagens en bussen

Vrachtvervoer is verantwoordelijk voor 25% van de uitstoot door wegverkeer. Daar kunnen we veel milieuwinst boeken.

- Europa wordt koploper in milieunormen voor vrachtwagens en bussen.
- In 2030 zijn vrijwel alle nieuwe vrachtauto's en bussen elektrisch. Waar dat (nog) niet mogelijk is, rijdt een klein deel op groene waterstof uit wind- en zonne-energie.
- Het verbod op supertrucks blijft van kracht.
- We verbeteren de wetgeving voor internationaal vrachtvervoer (Mobility Package) om sociale uitbuiting van werknemers te voorkomen, voor eerlijke concurrentie te zorgen en de verkeersveiligheid en de veiligheid van vrachtwagen- en buschauffeurs te garanderen (rust, tachograaf, cabotage).

Vliegen

De luchtvaart zorgt voor veel luchtvervuiling en geluidsoverlast. Bovendien veroorzaken vluchten over dichtbevolkte gebieden veiligheids- en gezondheidsrisico's voor bewoners. De luchtvaart krijgt een omvang die past binnen de grenzen van klimaat, leefomgeving en veiligheid. Europa heeft daarvoor nog een lange weg te gaan: krimp is dus noodzakelijk.

- Er komt een verbod op korte vluchten tot 750 kilometer.
- Lege passagiersvluchten worden verboden. De EU zorgt ervoor dat luchtvaartmaatschappijen hun rechten behouden als hun vliegtuigen aan de grond moeten blijven.
- Privévliegtoegen worden verboden.
- Er komt een progressieve vliegtaks: mensen die vaak vliegen, betalen meer belasting per vlucht.
- Belastingvoordelen voor het vliegverkeer, zoals vrijstellingen van btw en accijnzen, worden afgeschaft. De opbrengsten investeren we in duurzaam openbaar vervoer.
- De luchtvaart verliest haar uitzonderingspositie en gaat betalen voor de CO₂-uitstoot en de niet-CO₂-gerelateerde vervuiling. Ook in de luchtvaart gaat dus het principe gelden dat de vervuiler betaalt.

- Europese fossiele subsidies voor luchtvaart worden afgeschaft via een hervorming van de Energiebelastingrichtlijn.
- Er komt een verbod op synthetische brandstoffen, op dierlijke en andere niet-duurzame biobrandstoffen en op e-fuels.

Scheepvaart

Ook schepen stoten enorme hoeveelheden CO₂, stikstof en roet uit. Zowel zeeschepen als binnenvaartschepen moeten verduurzamen.

- De Europese wetgeving voor verduurzaming van de scheepvaart moet strenger, met concrete en bindende doelstellingen in 2030, zowel voor zeeschepen als voor de binnenvaart. De EU zet zich in voor een wereldwijde bindende doelstelling om fossielvrij te varen.
- De scheepvaart investeert fors in manieren om zuinig en klimaatneutraal te varen, zonder dat dit ten koste gaat van de natuur.
- De scheepvaart wordt eindelijk eerlijk belast voor de uitstoot van broeikasgassen.
- Er komt een einde aan de belastingvoordelen voor de scheepvaart op fossiele brandstof. Zolang fossiele brandstoffen in gebruik zijn, worden de opbrengsten gebruikt voor de verduurzaming van de scheepvaart en het herstel van mariene ecosystemen via een fonds voor de oceanen.
- Europese fossiele subsidies voor scheepvaart worden afgeschaft via een hervorming van de Energiebelastingrichtlijn.
- Er komt een Europees verbod op het lozen van giftige stoffen door schepen, inclusief het varend ontgassen, het zeezwaaien en het gebruik van open-loop scrubbers.
- Er komt een Europees verbod op de schadelijke wegmengpraktijken, waarbij chemisch afval wordt gemengd met stookolie voor de scheepvaart.
- Duurzaam personen- en goederenvervoer over water, inclusief veerverbindingen, wordt gestimuleerd.
- Commerciële cruiseschepen behoren tot de grootste vervuilers van deze planeet. Daarom komt er een verbod op het aanmeren en afvaren van cruiseschepen in Europa.

- Er komt een Europees verbod op superjachten.
Die verbranden duizenden liters brandstof per uur en sommige tanken vijfenhalf keer zoveel brandstof als een Boeing 747.
- Voor schepen wordt een maximumsnelheid ingesteld op 75% van de ontwerpsnelheid, de zogenaamde 'blue speeds', om zo broeikasgassen, onderwatergeluid, luchtvervuiling en aanvaringen met walvissen te verminderen.

2.

Dieren- rechten

**Dieren hebben het recht
om te leven naar hun aard**

Dieren zijn individuen met bewustzijn en gevoel. Met hun levens moet met zorg worden omgegaan. De Partij voor de Dieren wil dat alle dieren naar hun aard kunnen leven en daar ook de ruimte voor hebben. Een Europa waarin compassie ook voor dieren geldt, is een mooier Europa voor iedereen. We werken daarom aan een Europa waarin mensen in harmonie leven met andere levende wezens.

Miljarden dieren leiden een erbarmelijk leven omdat ze door de mens worden gefokt, verhandeld, gebruikt, verdreven, bejaagd en gedood. De wetgeving die miljarden dieren zou moeten beschermen, stamt nog uit de jaren '90 en 2000. Deze verouderde wetten schieten ernstig tekort en worden bovendien niet gehandhaafd. Europese wetgeving kán dieren wel betere bescherming bieden, als we de economische belangen van een handjevol mensen niet langer boven het welzijn van andere dieren stellen.

Een betere wereld voor dieren is ook een veiligere wereld voor mensen. De manier waarop mensen met andere dieren omgaan, is een belangrijke oorzaak van veel grote problemen. Denk bijvoorbeeld aan de klimaat- en natuurcrisis, biodiversiteitsverlies, voedseltekorten, vervuiling van lucht en water, de uitputting van de bodem en zoönosen – oftewel dierziekten die op mensen kunnen overspringen. We willen dieren uit de voedselketen bevrijden en paal en perk stellen aan de manieren waarop dieren nu nog worden gebruikt, om veel van deze problemen in één klap op te lossen.

In Nederland en Europa is de Partij voor de Dieren dé pleitbezorger van betere bescherming van dieren. We werken aan een samenleving waarin waarden als compassie en zorg voor elkaar leidend zijn en ook voor dieren gelden. Een samenleving waarin alle levende wezens in harmonie met elkaar leven, is tenslotte een mooiere en gezondere samenleving.

Dierenrechten aan de basis

Dieren verdienen het om met respect en mededogen te worden behandeld. Wanneer de EU de fundamentele rechten van dieren erkent, kunnen dieren beter worden beschermd. Dierenrechten vormen dan de basis voor hoe we met dieren omgaan en dat leggen we vast in de wet. Na jarenlang aandringen liggen er eindelijk wetsvoorstellen op tafel om dieren beter te beschermen. Een belangrijke stap waar de Partij voor de Dieren hard voor heeft gestreden. De beslissingen die we nu nemen in Europa kunnen de komende jaren het verschil maken voor dieren.

- De EU geeft de rechten van dieren een plek in haar verdragen en moedigt lidstaten aan om de rechten van dieren ook in hun eigen grondwet op te nemen.
- Er komt een Eurocommissaris die uitsluitend verantwoordelijk is voor het welzijn van dieren.
- Het Europees Parlement richt een commissie voor dierenwelzijn op. Deze commissie gaat bepalen welke dierenwelzijnsvoorschriften er in de EU gelden: dit wordt niet langer bepaald door de landbouw- en visserijcommissies.
- De Europese dierenwelzijnswetgeving wordt volledig herzien en uitgebreid met nieuwe wetgeving voor dieren die nog niet beschermd zijn, zoals volwassen koeien. In de wetgeving worden de intrinsieke waarde en het natuurlijke gedrag van dieren niet meer opzijgeschoven voor economische belangen.
- Eerder toegezegde wetsvoorstellen voor dierenwelzijn, zoals het verbod op kooien in de landbouw en strengere regels voor slachthuizen, worden door de Europese Commissie zo snel mogelijk aan het parlement voorgelegd. Er worden geen onredelijk lange overgangstermijnen ingesteld om de wetgeving te omzeilen. De wetgeving wordt niet langer uitgesteld of afgezwakt onder druk van de agro-industrie en boerenprotesten. Na decennia wachten, is het nu echt tijd om verdere stappen te zetten voor dierenwelzijn in Europa, zoals de meeste Europese burgers willen.
- De bestaande minimumeisen voor dierenwelzijn in EU-landen worden verhoogd. Landen worden aangespoord om zelf hogere welzijnseisen na te streven.
- De EU zet bestaande diplomatieke kanalen in om zich krachtig uit te spreken tegen dierenleed. Bij de Verenigde Naties zet de EU zich in voor een Verklaring van de Rechten van het Dier.
- Dierenrechten en dierenwelzijn krijgen een volwaardige plaats binnen de hulpprogramma's, ontwikkelingsprogramma's en duurzaamheidsprogramma's van de Europese Unie.
- De EU zet kennisuitwisseling in om te stimuleren dat alle EU-landen een gespecialiseerde dierenpolitie krijgen en faciliteert gecoördineerde samenwerking tussen landen om dierenleed en dierenmishandeling over de grenzen heen aan te pakken.

- Ondernemers die veroordeeld zijn voor misdaden zoals dierenmishandeling mogen in geen enkel EU-land meer activiteiten uitvoeren die verband houden met dieren.
- Landen die zich niet houden aan Europese regelgeving op het gebied van dierenwelzijn worden via boetes en andere sancties streng aangepakt.

Een einde aan de vee-industrie

Het fokken, gebruiken en doden van 8,4 miljard dieren per jaar in de Europese vee-industrie is onethisch en onhoudbaar. Er worden zoveel dieren gefokt, gebruikt en gedood voor vlees, vis, zuivel en eieren dat geen milieu-, natuur- of dierenwelzijnsmaatregel is opgewassen tegen alle problemen die dit met zich meebrengt. Het aantal dieren dat voor consumptie wordt gefokt en gedood moet drastisch omlaag. Zolang dieren nog voor voedsel worden gefokt en gedood, moet hun leed zo veel mogelijk beperkt worden. Ieder dier moet kunnen leven naar zijn eigen behoeften: kippen kunnen een stofbad nemen, varkens kunnen wroeten, koeien, schapen en geiten mogen de wei in, pasgeboren kalfjes en lammetjes mogen bij hun moeders blijven, en ganzen en eenden kunnen zwemmen in het water. Bij de omgang met dieren wordt hun natuurlijke gedrag leidend.

- Er komt een einde aan de vee-industrie. Megastallen gaan direct dicht.
- Het wordt in de EU niet meer toegestaan om nieuwe intensieve veehouderijen te starten of bestaande intensieve veehouderijen uit te breiden. Vanwege het risico op Q-koorts en longontstekingen geldt dit per direct voor alle geitenbedrijven.
- Het gebruik van kooien in de veehouderij wordt naar aanleiding van het Europees burgerinitiatief 'Stop de Kooien' voor alle dieren verboden. Uiterlijk in 2027 zijn alle dieren uit hun kooien bevrijd.
- Alle dieren in de veehouderij hebben recht op daglicht, voldoende ruimte, stro, afleiding en vrije uitloop naar buiten met schuilmogelijkheden. Dit wordt vastgelegd in Europese wetgeving.

- Dieren worden gehouden in groepen die passen bij hun natuurlijke sociale gedrag: zo worden koeien gehouden in familiekuddes. Dieren moeten altijd kunnen kiezen samen te zijn met soortgenoten of zich juist alleen terug te trekken.
- Kalfjes en lammetjes worden niet langer meteen na de geboorte bij hun moeder weggehaald, maar mogen opgroeien bij hun moeder in de wei en de melk drinken die voor hen bedoeld is. Dat moet ook gelden voor stierkalfjes, rammetjes en bokjes.
- De lichamelijke integriteit van dieren wordt gewaarborgd. Pijnlijke ingrepen, zoals het afbranden of afknippen van staarten, het castreren van biggen, het kappen van snavels bij kippen, het afvijlen van tanden en het onthoornen van koeien en geiten, worden verboden.
- Er komt een verbod op het fokken op extreme kenmerken, zoals extreme groeisnelheden bij kippen en varkens en extreme productie bij melk-koeien en fokzeugen. De plofkip verdwijnt uit Europa.
- Een dierwaardig bestaan betekent dat dieren zich op natuurlijke wijze kunnen voortplanten, dat ze niet langer kunstmatig en veelvuldig geïnsemineerd worden en dat ze op natuurlijke wijze hun jongen ter wereld kunnen brengen.
- Het klonen van dieren voor productiedoeleinden blijft verboden. De import van en handel in (producten van) gentedieren en hun nakomelingen wordt verboden.
- Het oormerken van dieren wordt niet langer verplicht, maar juist verboden.
- Er komen strenge voorschriften voor de brandveiligheid van stallen. Daarin wordt ten minste opgenomen dat dieren bij brand hun stal moeten kunnen ontvluchten, dat alle stallen sprinkler- en watermistinstallaties krijgen en dat luchtwassers, waardoor vuur zich snel kan verspreiden, worden verboden. Ook wordt een maximum gesteld aan het aantal dieren per stal en per compartiment in de stal. De technische ruimte wordt branddicht gemaakt en daken van stallen moeten goed worden geïsoleerd om snelle verspreiding van vuur te voorkomen.
- Het wordt verboden om pasgeboren dieren te doden alleen maar omdat ze niet in het verdienmodel van de vee-industrie passen, zoals haantjes in de eierindustrie, eendenkuikens in de foie gras-industrie en pasgeboren bokjes in de geitenmelkindustrie.
- De productie van blank kalfsvlees wordt verboden. Het is onaanvaardbaar dat kalfjes voor dit vlees expres ziek gemaakt worden met een ijzerarm dieet dat tot bloedarmoede leidt.
- Kraamboxen (dwangkooien) waarin varkens wekenlang tussen stangen staan, worden verboden. Zeugen krijgen de gelegenheid te nestelen en hun biggetjes in familiegroepen te verzorgen.
- Er komt een verbod op het fokken, gebruiken en houden van dieren als er niet kan worden voorzien in hun natuurlijke behoeften, of als door de houderij ernstig lijden ontstaat. Daarom worden de eendenhouderij, de konijnenhouderij en de pelsdierfokkerij in ieder geval per direct verboden.
- De productie, handel en import van foie gras, ganzen- of eendenlever, waarvoor dieren worden gedwangvoederd, wordt per direct verboden.
- Het gebruik en de productie, verkoop en import van het vruchtbaarheidshormoon Pregnant Mare Serum Gonadotropin (PMSG) worden in de EU verboden. Het is onaanvaardbaar dat in zogenaamde 'bloedboerderijen' paarden zwanger worden gemaakt om hun bloed af te kunnen tappen en dit hormoon te geven aan dieren in de Europese vee-industrie, om ze vruchtbaarder te maken.
- Kreeften, krabben en andere ongewervelde zeedieren krijgen wettelijke bescherming. Het levend koken van kreeften, krabben en garnalen wordt verboden. Kreeften en krabben mogen niet langer levend worden verkocht.
- De vestiging van octopusfokkerijen wordt tegengehouden. Er komt in de EU geen nieuwe vorm van bio-industrie waarin octopussen in kale bakken worden opgesloten en een pijnlijke dood tegemoetgaan.
- De insectenkweekindustrie is een nieuwe vorm van vee-industrie en wordt daarom beëindigd.

Diertransporten stoppen

Elke dag worden dieren in vrachtwagens, op schepen en in vliegtuigen door heel Europa gesleept en zelfs naar landen ver daarbuiten. Er komt een einde aan dieronterende transporten: als dieren al vervoerd worden, dan worden dat korte transporten die zo min mogelijk leed en stress veroorzaken.

- De Europese Commissie gaat het wetsvoorstel over diertransporten fors aanscherpen.
- Diertransporten mogen nog maximaal twee uur duren. Het is niet toegestaan om meerdere korte transporten achter elkaar te plannen. Er worden geen uitzonderingen meer gemaakt voor eilanden of verafgelegen gebieden.
- Transporten van levende dieren van en naar landen buiten de Europese Unie zijn niet langer toegestaan.
- Tijdens transport in vliegtuigen en op zeeschepen kan dierenwelzijn nooit worden gegarandeerd, daarom zijn zulke transporten niet langer toegestaan.
- Het transport van jonge dieren, zoals kalfjes die afhankelijk zijn van moedermelk, wordt per direct verboden. Ook zwangere, zieke en zwakke dieren worden vanwege risico's voor hun gezondheid nooit vervoerd.
- Dieren worden niet meer vervoerd tijdens extreme weersomstandigheden, zoals vrieskou, hitte en sterke wind. Diertransporten bij (verwachte) buitentemperaturen beneden 0 °C of boven 25 °C worden verboden.
- De voorgestelde nieuwe regels voor waterdieren die nu nog zonder regelgeving getransporteerd worden, zoals vissen, octopussen, krabben en kreeften, gaan ook gelden voor siervissen en vissen in aquaria.
- Mensen die betrokken zijn bij het transport van dieren, volgen verplicht een training over dierenwelzijn en de juiste behandeling van dieren, en leren bijvoorbeeld dat dieren nooit aan de poten gesleept of gevangen mogen worden.
- De Europese Unie verplicht lidstaten om een kilometerheffing op diertransporten in te voeren en veetransportwagens uit te rusten met een GPS-volgsysteem.

TRACES, het systeem dat wordt gebruikt voor het controleren van de import en export van levende dieren, wordt openbaar toegankelijk.

- Er komt veel strengere controle en handhaving van de Europese diertransportregels. In heel Europa komen verplichte klepcontroles. Daarbij controleren de bevoegde autoriteiten vóór het transport begint het vervoersmiddel en de conditie en gezondheid van de dieren. Het welzijn van dieren tijdens transport kan alleen door onafhankelijke dierenartsen worden vastgesteld. Bovendien wordt het mogelijk om onaangekondigde inspecties uit te voeren.
- Herhaaldelijk overtreden van diertransportregels leidt onmiddellijk tot sancties en inbreukprocedures. Het verzoek van het Europees Parlement om een 'zwarte lijst' in te voeren van vervoerders die herhaaldelijk de wetgeving hebben geschonden, wordt ingewilligd.

Diervriendelijke slacht bestaat niet

Geen enkel dier wil geslacht worden. Zolang er nog slachthuizen bestaan, gelden de allerhoogste welzijnseisen, waarop streng wordt toegezien. Misstanden zijn onaanvaardbaar en worden streng aangepakt.

- In de hele EU komt verplicht cameratoezicht in slachthuizen.
- Dieren worden niet meer geslacht of bedwelmd met methoden waarvan bekend is dat ze vermijdbaar extra lijden veroorzaken, zoals de waterbadmethode bij kippen en CO₂-verdooving bij varkens.
- Geen enkel dier wordt nog onverdoofd geslacht of gedood.
- Bedwelming van vissen vóór de slacht wordt de standaardprocedure in viskwekerijen.
- Er komt een Europees import- en handelsverbod op vlees van onverdoofd geslachte dieren. Zolang het onverdoofd slachten nog niet is verboden, geldt in de hele EU verplichte etikettering.

Ruimte voor dieren, niet voor jagers

In het wild levende dieren hebben op veel plekken in Europa steeds minder leefruimte. Daardoor wordt al te gemakkelijk beweerd dat dieren overlast veroorzaken of dat verschillende populaties niet in balans zijn. Mensen grijpen vaak naar de zwaarste middelen, met de dood van talloze dieren tot gevolg. De Partij voor de Dieren wil dat in het wild levende dieren zo veel mogelijk met rust worden gelaten en dat de natuur haar eigen balans kan terugvinden.

- De intrinsieke waarde van dieren wordt het uitgangspunt voor alle beleid dat invloed heeft op in het wild levende dieren.
- In het wild levende dieren worden niet gedood, maar zo veel mogelijk met rust gelaten. Populaties krijgen de kans om het natuurlijk evenwicht te herstellen waar dat is verstoord.
- Wolven en andere grote carnivoren blijven strikt beschermd in Europa en mogen niet worden afgeschoten.
- Om conflicten tussen mensen en dieren in het wild te voorkomen, ondersteunt de EU vreedzame, preventieve maatregelen, zoals wolfwerende hekken.
- De EU verbiedt wrede dodingsmethoden, zoals het vergassen van ganzen.
- Bescherming van dieren gaat boven tradities. Het rapen van kievitseieren wordt niet langer oogluikend toegestaan en de illegale jacht op trekvogels in landen als Malta, Italië en Frankrijk wordt aangepakt.
- Dieren gebruiken om andere dieren te kunnen doden is bijzonder wreed. Daarom komt er een verbod op het fokken, trainen en gebruiken van jachthonden, zoals galgo's en podenco's, en van roofvogels, zoals valken, en op het inzetten van onder meer ganzen als lokaas, en van paarden voor de jacht.

- Uitheemse diersoorten, zoals muskusratten, worden nu nog in heel Europa bestreden in een poging ze uit te roeien. Dat is in de praktijk vaak onmogelijk en veroorzaakt veel dierenleed. In plaats daarvan gaat de EU inzetten op het versterken van de natuur, op maatregelen die schade beperken en op het voorkomen van de introductie van nieuwe uitheemse soorten. De muskusrat en andere diersoorten die inmiddels zijn ingeburgerd, verdwijnen van de Europese lijst van zorgwekkende invasieve exoten.

Bescherm dieren in het wild buiten de EU

De handel in en jacht op olifanten, leeuwen, neushoorns, walvissen en heel veel andere dieren bedreigt hun voortbestaan. De handel in diersoorten die thuishoren in het wild is bovendien gevaarlijk voor onze gezondheid: ze vergroot de kans dat dierziekten muteren en op mensen overspringen, zoals gebeurde tijdens de coronacrisis. Het is in het belang van mensen en andere dieren dat internationale verdragen tegen handel in bedreigde diersoorten worden nageleefd én versterkt.

- Er komt een import- en handelsverbod op alle uit het wild gevangen dieren.
- We binden de strijd aan met jachttoerisme en de trofeejacht. Europese reisorganisaties mogen geen schietsafari's, hengelsportreizen en andere jachtreizen meer aanbieden. Transportbedrijven, waaronder luchtvaartmaatschappijen en rederijen, mogen geen jachttrofeeën of delen van dieren die het resultaat zijn van de jacht, meer vervoeren. Alle handel in ivoor en jachttrofeeën wordt verboden.
- De EU verbiedt het aanbieden en organiseren van jachttoerisme in binnen- en buitenland, evenals het adverteren voor deze activiteiten.
- De EU steunt maatregelen om olifanten, leeuwen en andere kwetsbare diersoorten de hoogste internationale beschermingsstatus te geven onder het CITES-verdrag.
- De EU spoort landen aan om meer te doen tegen de grootschalige smokkel van in het wild levende dieren. Lidstaten aan de EU-grenzen krijgen hulp bij de controle op smokkelroutes.

- Europa draagt bij aan de bescherming van in het wild levende dieren in landen van herkomst en ondersteunt de lokale autoriteiten bij de bestrijding van illegale wildvang.
- Europa verzet zich actief tegen de zeehondenjacht in landen als Canada en Namibië en tegen de jacht op ijsberen.
- De EU zet druk op de landen die nog op walvis- sen jagen om die jacht te staken. Landen die het wereldwijde moratorium op walvisjacht aan hun laars blijven lappen, krijgen economische sancties opgelegd.
- Walvisvlees is niet welkom in Europese havens, ook niet voor doorvoer naar landen buiten de EU.
- We willen de internationale bescherming van walvissen uitbreiden naar kleinere walvisachtigen, zodat ook dolfijnen niet meer bejaagd mogen worden. De EU maakt zich sterk voor een einde aan de dolfijnenslachten op de Faeroër eilanden en in Japan.
- De EU maakt zich sterk voor betere bescherming van haaien, roggen en andere kwetsbare soorten, bijvoorbeeld door jacht op haaien en de handel in haaienvinnen te verbieden in en vanuit Europa.
- Mede op initiatief van de Partij voor de Dieren heeft de EU in 2021 ingestemd met een tijdelijk internationaal jachtverbod op de bedreigde makohaai. We willen dat de EU zich ervoor inzet dat dit jachtverbod permanent wordt.

Dieronvriendelijke mode de winkel uit

Mede dankzij de jarenlange inzet van de Partij voor de Dieren worden in Nederland geen dieren meer gefokt en gedood voor de productie van bont. In een aantal andere Europese landen worden dieren als vossen, nertsen en wasbeerhonden nog steeds opgesloten in kleine kooien, voor hun vacht. De hele EU gaat luisteren naar burgers en het burgerinitiatief ‘Europa bontvrij’ omarmen. Niet alleen aan bont, maar ook aan de productie van dons en verschillende soorten wol, waaronder angora- en merinowol, kleeft ernstig dierenleed. Daarvoor komt een vergelijkbare aanpak. Zo komt er een einde aan dierenleed voor mode.

- Bont, dons, angora- en merinowol, kasjmier (geitenvacht), kangoeroeleer en leer van dieren die speciaal hiervoor worden gefokt, veroorzaken zeer veel dierenleed. De productie, import en verkoop ervan wordt daarom verboden in de EU.
- Zolang dergelijke producten nog verkocht mogen worden, is duidelijke etikettering verplicht: met informatie over de herkomst, het aantal dieren dat voor het product is gedood en de wijze waarop ze gedood zijn.
- Ook producten van namaakbont en -leer krijgen een duidelijk etiket, zodat consumenten makkelijk kunnen kiezen voor mode waar geen dieren voor gedood zijn.
- De handel in huiden van in het wild levende dieren zoals slangen, hagedissen, krokodillen en roggen voor de luxemodemarkt wordt gestopt.
- Er komt extra toezicht om het verkoopverbod op internet te handhaven.

Dierenleed is geen vermaak

Gelukkig worden echte dieren in tentoonstellingen, shows en films steeds vaker vervangen door kunstmatige varianten of computeranimaties. Zo kan het publiek genieten zonder dat dieren hiervoor hoeven te lijden.

De Partij voor de Dieren wil dat er een einde komt aan dierenleed voor entertainment in Europa. Dierentuinen, kinderboerderijen, circussen, roofvogelshows en dolfinaria hebben met elkaar gemeen dat dieren in gevangenschap worden uitgebuit ter vermaak van mensen, voor commercieel gewin, met veel verborgen dierenleed achter de schermen. Ook gaan er nu nog Europese subsidies naar wrede tradities, zoals stierenvechten in Frankrijk en Spanje. De Partij voor de Dieren wil af van het idee dat dieren voor elk doel mogen worden ingezet. Het gebruiken, verwonden of doden van dieren voor vermaak of als traditie stopt. We respecteren het leven van dieren: ze zijn er met ons, niet voor ons.

- Het wordt per direct verboden om dieren te laten optreden ter vermaak van mensen, zoals in dolfinaria en circussen. Er komt een Europees verbod op het gebruik van dieren in dolfinaria en circussen. De dieren die nu nog vastzitten in deze entertainmentindustrie worden op een veilige plek opgevangen om hun oude dag door te brengen.
- Dierentuinen en aquaria worden omgevormd tot (tijdelijke) opvanglocaties voor dieren die niet meer in hun oorspronkelijke leefgebied kunnen leven, zoals gestrande zeezoogdieren, illegaal verhandelde dieren uit andere delen van de wereld, of ex-dierentuindieren. Waar nodig biedt de EU hiervoor financiële steun. Het enige doel van deze opvanglocaties is dieren verzorgen, niet mensen vermaken.
- Zolang dierentuinen en aquaria nog bestaan, worden zij streng gehouden aan Europese regels. Dierentuinen die zich daar niet aan houden of die dieren verminken, bijvoorbeeld door het knippen van vleugels bij vogels, het trekken van tanden of het ontklauwen van roofdieren, worden gesloten.
- In Europese verdragen zijn de belangen van dieren niet langer ondergeschikt aan culturele traditie en religie. Stierengevechten en dorpsfeesten waarbij runderen worden mishandeld of gedood worden verboden en er gaan geen subsidies meer naar vermaak of tradities waarbij dieren worden gebruikt. Zo gaan er geen (landbouw)subsidies meer naar de fok van vechtstieren, waardoor stierenvechten nu nog met EU-geld wordt gesubsidieerd.
- Er worden geen evenementen georganiseerd waarbij dieren worden tentoongesteld of ter verkoop worden aangeboden.
- Er komt een einde aan (het gokken op) wedstrijden met dieren, zoals hondenrennen en paardenrennen. Ook andere wedstrijden en sporten waarbij dieren worden gebruikt of gedood, zoals kamelenraces, duivensport en hengelen, worden verboden.
- Het gebruik van schadelijke trainingsmethoden en -middelen, zoals in de paardensport, wordt verboden. Er worden geen dierenmarkten meer georganiseerd, waarbij dieren vaak urenlang stilstaan en worden blootgesteld aan feestende mensen en harde geluiden.

Paardenstaarten worden niet geamputeerd.

- Het wordt verboden om dieren prestatieverhogende middelen zoals drugs en medicijnen toe te dienen, zodat ze beter presteren in wedstrijden, zoals gebeurt bij galgo's tijdens hondenraces.
- De EU verbiedt wedstrijden waarbij levende hazen worden losgelaten om vervolgens door windhonden opgejaagd en verscheurd te worden ('coursing').

Welzijn van gezelschapsdieren voorop

De meeste mensen willen niets dan het beste voor de dieren die ze als gezelschapsdier verzorgen.

Toch bestaat er veel verborgen leed bij deze dieren: zo verkopen malafide handelaren jaarlijks miljoenen puppy's, worden dieren die normaliter in het wild leven, zoals wasberen, als gezelschapsdier gehouden en selecteren fokkers dieren op steeds extremere uiterlijke kenmerken. De Partij voor de Dieren wil daar vanaf. We zetten ons in voor een goede bescherming van gezelschapsdieren in Europa.

- Alleen diersoorten die geschikt zijn om met mensen samen te leven, die niet bedreigd worden met uitsterven en die geen gevaar opleveren voor de gezondheid van mensen en andere dieren, mogen gehouden worden als gezelschapsdier. Soorten die geschikt zijn als gezelschapsdier worden vermeld op een Europese positieffijst. Dieren die niet op die lijst staan mogen niet meer worden gehouden of verhandeld.
- Alle honden en katten in Europa, inclusief galgo's en podenco's, worden voorzien van een chip met informatie over de fokker, de handelaar en het baasje, om zo dierenmishandeling, illegale fok en het achterlaten van gezelschapsdieren tegen te gaan. Niet-invasieve identificatiemethoden zoals een iris- of retinascan of een neusafdruk worden onderzocht.
- Ook zwerfhonden en -katten verdienen bescherming. De Europese chipplicht voor honden en katten gaat ook gelden voor zwerfdieren en de EU ondersteunt projecten om zwerfdieren te steriliseren en terug te plaatsen. Er gaan geen EU-subsidies meer naar dodingsstations waar zwerfdieren worden afgemaakt.

- Het op grote schaal fokken van zo veel mogelijk gezelschapsdieren om die via internet en dierenwinkels te verkopen, de broedfokkerij, wordt verboden. Puppyfabrieken en malafide handelaren worden keihard aangepakt.
- Er komen minimumeisen voor de huisvesting en verzorging van gezelschapsdieren. Solitaire huisvesting van sociale dieren, zoals konijnen en cavia's, wordt strafbaar. De verkoop van vissenkommen en te kleine hokken en kooien wordt verboden.
- De EU bestrijdt het fokken van gezelschapsdieren met extreme uiterlijke kenmerken en andere erfelijke aandoeningen. Er komt een einde aan het fokken van designerkatten en doorgefokte honden. Ook de handel en import van deze dieren wordt verboden. Inteelt wordt niet meer toegestaan in de dierenfokkerij.
- EU-landen promoten door middel van campagnes het principe 'adopt, don't shop' om mensen bewust te maken van de voordelen van adoptie.
- Om impulsaankopen van dieren te voorkomen, worden dieren niet langer verkocht via internet, in tuincentra, op markten en braderieën. Zolang er geen verbod geldt, wordt (internet)verkoop van gezelschapsdieren streng gereguleerd.
- De EU verbiedt cosmetische ingrepen bij gezelschapsdieren, zoals het afknippen van oren en het amputeren van staarten.
- Er komen specifieke voorschriften voor het transport van honden en katten. Het toegestane formaat van de containers, de minimale beschikbare ruimte en temperatuur en de verplichte afscheiding tussen verschillende dieren worden wettelijk vastgelegd.
- Dierenartstarieven worden gereguleerd, zodat goede zorg voor gezelschapsdieren betaalbaar en toegankelijk wordt.

Modern onderzoek zonder dierproeven

In Europese laboratoria leven miljoenen proefdieren. Onderzoeken op deze dieren en de manier waarop ze worden gehuisvest, veroorzaken ontoelaatbaar veel pijn, stress en sterfte. De meeste dierproeven leiden bovendien niet tot bruikbare resultaten, omdat mensen en andere dieren biologisch te veel van elkaar verschillen. Veel onderzoeksmethoden zonder dierproeven zijn nu al betrouwbaarder. Er zijn al veel alternatieve onderzoekstechnieken beschikbaar, zoals cel- en weefselkweken, computermodellen en zelfs zogenaamde 'organs-on-a-chip'. Waar dierproefvrije methoden nog niet bestaan, moeten ze ontwikkeld worden. De Partij voor de Dieren wil dat Europa aanjager wordt van proefdiervrij onderzoek.

- De EU stelt een ambitieus actieplan op voor de transitie naar proefdiervrij onderzoek en zorgt voor financiële middelen. Het doel is dat er uiterlijk 2030 geen dierproeven meer zijn.
- Zolang dierproeven nog bestaan, stelt de EU strenge criteria aan onderzoek met proefdieren. Een uitgebreide literatuurstudie voorafgaand aan dierproeven wordt verplicht. Experimenten voor gezondheidsclaims op voedingsmiddelen krijgen geen goedkeuring meer.
- De EU gaat de validatie en erkenning van nieuwe proefdiervrije onderzoeksmethoden versnellen, zodat deze overal in Europa kunnen worden toegepast. In internationaal verband zet de EU zich ook in voor wereldwijde erkenning.
- Genetische manipulatie, waaronder het klonen van dieren en het sleutelen aan genetische eigenschappen ten behoeve van proefdieronderzoek, wordt verboden. Europa staat alleen genetische technieken toe om patiënten te behandelen en daarmee mutaties die een (dier)ziekte veroorzaken te herstellen.
- Om herhaling van dierproeven te voorkomen, moeten bedrijven, ziekenhuizen, universiteiten en andere kennisinstellingen alle gegevens over hun dierproeven openbaar publiceren ('open access').

Als bedrijven of instellingen dat weigeren, bijvoorbeeld vanwege bedrijfsgevoelige informatie of omdat een experiment geen resultaat heeft opgeleverd, mogen ze geen gebruik maken van dieren.

- De EU zet zich in voor strikte naleving van het handelsverbod op cosmetische producten die op dieren zijn getest. Daarnaast zet de EU zich in voor een wereldwijd verbod op dierproeven voor cosmetica.
- Het gebruik van apen in dierexperimenten wordt per direct verboden in de EU.
- In navolging op het verbod om buiten de EU onderzoek te doen op menselijke embryo's, wordt het voor Europese onderzoekers en bedrijven ook verboden om buiten Europa dierproeven te (laten) doen die in de EU verboden zijn.
- De EU verbiedt het fokken en doden van proefdieren die 'in voorraad' worden gehouden.
- De Europese wetgeving wordt aangepast en in lijn gebracht met de burgerinitiatieven 'Stop vivisectie' en 'Save Cruelty Free Cosmetics'.
- De EU zet zich niet alleen in voor de vervanging, verfijning en vermindering van dierproeven, maar ook voor vervroegd pensioen voor de dieren. Dieren die niet meer gebruikt worden voor experimenten worden niet gedood, maar opgevangen en herplaatst.
- Als er dierproeven zijn gedaan om een bepaald product te ontwikkelen, dan wordt dit twintig jaar lang vermeld op het etiket van dit product en van andere afgeleide producten.

3.

Een

vruchtbare

Aarde

**Gezond voedsel
voor lijf en leefomgeving**

De keuzes die we maken over ons voedsel zijn van levensbelang. Op geen enkel ander terrein kunnen we zo veel en zo makkelijk winst behalen voor dieren, natuur, klimaat, milieu en onze gezondheid.

Nu wordt Europees belastinggeld verspild aan vervuilende, dieronvriendelijke en inefficiënte vormen van landbouw. Terwijl we boeren juist willen helpen bij de omschakeling naar gezonde, plantaardige landbouw. De EU moet investeren in toekomstbestendige landbouw, zoals voedselbossen, plantaardige eiwitten en het telen van duurzame materialen voor het bouwen en isoleren van woningen. Dat biedt boeren perspectief. Zo zorgt de Europese Unie voor voedselzekerheid én meer voortbestaanszekerheid voor iedereen.

Het huidige Europese landbouwmodel zit op een doodlopende weg en heeft door de jaren heen heel veel slachtoffers gemaakt. Kritieke ecosystemen, waarvan al het leven op Aarde afhankelijk is, worden ernstig bedreigd. Grootschalige vee-industrie en giftige landbouw zijn verantwoordelijk voor hoge uitstoot van broeikasgassen, bodem-, lucht- en watervervuiling, voedseltekorten en verlies van biodiversiteit en brengen zo het welzijn en voortbestaan van mensen en andere dieren in gevaar.

In de Europese vee-industrie worden jaarlijks 8,4 miljard dieren gefokt en gedood. De EU is verantwoordelijk voor 80% van de wereldwijde handel in levende dieren. Dieren betalen de hoogste prijs. Maar ook boeren en burgers zijn opgezadeld met een onverantwoord hoge rekening. Natuur en klimaat, de bodem, ons drinkwater en onze gezondheid zuchten onder de last van grote hoeveelheden mest en landbouwgif. Het risico op het ontstaan van zoönosen - dierziekten zoals Q-koorts en vogelgriep die kunnen overspringen op de mens - is levensgroot. Ongezonde diëten met veel zout, suiker, vet, dierlijke eiwitten en bewerkt voedsel, brengen de volksgezondheid verder in gevaar.

Ook boeren zijn slachtoffer van het systeem. Kleine boerenbedrijven worden door banken gedwongen om te stoppen of steeds verder uit te breiden en steeds meer te produceren. Dit op kosten van de Europese belastingbetaler: jaarlijks worden tientallen miljarden euro's uitgegeven aan landbouwsubsidies, waarvan vooral grote bedrijven profiteren, zoals stallenbouwers en veevoermultinationals. Dat gaan we veranderen.

Voedsel is een basisbehoefte en een mensenrecht. De productie van ons voedsel verdient daarom de volle aandacht. Gezonde, duurzame en diervriendelijke landbouw is mogelijk. Als mensen de natuur respecteren. Als kringlopen herstellen. Als landbouwgif en kunstmest tot het verleden behoren. Als boeren een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Als we het huidige voedselsysteem hervormen. Dan is gezond en betaalbaar voedsel mogelijk.

De Partij voor de Dieren wil de problemen in samenhang oplossen. We zorgen voor een eerlijke verdeling van land, toegang tot schoon water en gezonde bodems. We stappen over naar een vorm van landbouw die diervriendelijk, klimaatbestendig, natuurinclusief en sociaal rechtvaardig is, met een gezond verdienmodel voor boeren. De Partij voor de Dieren heeft vertrouwen in boerenvakmanschap waarbij wordt samengewerkt met de natuur. Juist boeren hebben de natuur nodig om in de toekomst gezond voedsel te kunnen verbouwen, en dus enorm veel te winnen bij schoon water, een gezonde bodem en schone lucht.

Het landbouwbeleid gaat volledig op de schop: we gaan van Gemeenschappelijk Landbouwbeleid naar Groen Voedselbeleid. Om zo een ecologische, diervriendelijkere landbouw te kunnen bereiken waarin we zélf genoeg gezond en duurzaam voedsel produceren en we niet langer afhankelijk zijn van import en export ten koste van mensen en dieren. Daarbij zijn een forse krimp van het aantal dieren in de vee-industrie en een omschakeling naar een plantaardige toekomst absoluut noodzakelijk. Toekomstbestendige landbouw is gericht op gezond en betaalbaar voedsel, vrij van gif, kunstmest en gentech, en draagt bij aan het behoud van een gezond ecosysteem.

Het is hoog tijd om deze broodnodige veranderingen nú in gang te zetten. Er is in Brussel veel te lang geluisterd naar de grote bedrijfsbelangen van de vee-industrie, van de makers van landbouwgif en kunstmest en van de voedselmultinationals, terwijl die onze voedselzekerheid op de lange termijn juist bedreigen. De EU moet vanaf nu gaan luisteren naar de voorlopers van toekomstbestendige landbouw, consumenten en de wetenschap. De Partij voor de Dieren zet zich onvermoeibaar in voor een eerlijk voedselbeleid. Nu en in de toekomst.

Rechtvaardig voedselbeleid

Er is een voedselrevolutie nodig om de voedsel-systemen op een duurzame koers te krijgen. Alle maatregelen die van invloed zijn op voedselsystemen, waaronder het landbouw- en handelsbeleid, moeten dringend worden hervormd om de klimaatcrisis aan te pakken, het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen, de gezondheid van mensen en andere dieren te waarborgen en de landbouw levensvatbaar te maken voor volgende generaties. Dit vraagt om een alomvattend voedselbeleid.

- De Partij voor de Dieren pleit voor een samenhangend voedselbeleid, waarin iedereen toegang heeft tot gezond en betaalbaar plantaardig voedsel. De positie van duurzame en biologische boeren staat centraal.
- Het is noodzakelijk dat het totale aantal dieren dat in Europese veehouderijen wordt gehouden en gedood met minstens 75% krimpt. Dit begint bij de landen met de hoogste dichtheid aan landbouwdieren, zoals Nederland.
- Een gezonde en vol te houden voedselvoorziening, van boer tot bord, is het doel van dit voedselbeleid. We gaan de hele keten verduurzamen: van boeren tot voedselproducenten, inkopers, vervoerders, supermarkten, restaurants en voedselkeuzes van consumenten.
- Het voedselbeleid opereert binnen de grenzen van de Aarde, laat de vervuiler betalen en gaat uit van het principe One Health: het uitgangspunt dat de gezondheid van milieu, mensen en andere dieren onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.
- Om boeren te beschermen tegen oneerlijke concurrentie, stopt de import van producten die geproduceerd zijn met lagere milieu- en dierenwelzijnsstandaarden en worden er geen nieuwe handelsverdragen afgesloten die de positie van Europese boeren ondermijnen.
- Consumenten betalen in de winkel een eerlijke prijs voor voedsel. Daarin zijn álle milieu-, klimaat-, dierenwelzijns- en gezondheidskosten doorberekend (zogenaamde ‘true pricing’) in plaats van dat deze worden verborgen door miljarden-subsidies. De kiloknaller met vlees dat verkocht wordt onder de kostprijs verdwijnt uit de schappen.

Door een prijs te zetten op negatieve maatschappelijke effecten worden gezonde, dier-vriendelijke en duurzame producten de goedkopere optie en kunnen duurzame boeren een eerlijke vergoeding krijgen.

- Allerhande vrijblijvende keurmerken en rondetafelgesprekken om soja en palmolie als 'duurzaam' te bestempelen, hebben verduurzaming van ons voedsel juist jarenlang tegengewerkt. We maken een einde aan de zelfregulering in de voedselketen en gaan wettelijke duurzaamheidsstandaarden instellen en handhaven.
- Planten- en dierenrassen mogen geen eigendom van bedrijven zijn. Octrooien op vormen van leven worden verboden. We verzetten ons tegen pogingen van bedrijven als Bayer-Monsanto en BASF om genen van planten en dieren te patenteren en zo de voedselmarkt te beheersen.

Een toekomstbestendig landbouwbeleid

Wereldwijd zijn voedsel- en landbouwsystemen verantwoordelijk voor 30% van de uitstoot van broeikasgassen. Daarmee is het huidige voedselsysteem een van de belangrijkste veroorzakers van de klimaatcrisis. Landbouw is verantwoordelijk voor ongeveer 90% van de ammoniakuitstoot in de EU, die de natuur vernietigt en sterk bijdraagt aan de luchtvervuiling die elk jaar 500.000 Europeanen het leven kost. Ook het gebruik van landbouwgif en overbemesting vormt een ernstige bedreiging voor de biodiversiteit en de menselijke gezondheid. Het huidige Gemeenschappelijke Landbouwbeleid houdt deze praktijken in stand. Met 387 miljard euro zijn de landbouwsubsidies in de periode 2021 tot 2027 een gigantische kostenpost van de EU. Een diepgroen Europees Parlement is van levensbelang bij de totstandkoming van een echt duurzaam landbouwbeleid na 2027. Door het landbouwbeleid grondig te hervormen is er een wereld te herwinnen. We maken definitief een einde aan megastallen, vervuiling en landbouwgif op het Europese platteland.

- Het ongezonde landbouwbeleid van de EU is onhoudbaar en in strijd met haar groene ambities om de Aarde leefbaar te houden. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) wordt omgevormd tot Groen Voedselbeleid.
- Er wordt geen belastinggeld gebruikt om een teveel aan geproduceerd vlees, vis, eieren en zuivel op te slaan.
- Nieuw voorgestelde landbouwsubsidies worden volledig ingezet om een rechtvaardige, groene transitie in ons voedselsysteem in gang te zetten. Boeren worden zo geholpen bij het omschakelen naar duurzame en plantaardige productie, want alleen samen met boeren kunnen we deze transitie maken.
- We versterken de positie van boeren en tuinders in de onderhandelingen met supermarkten en voedselproducenten, zodat zij een eerlijke en goede prijs krijgen.
- De afgelopen jaren zijn er tientallen miljarden uitgegeven aan 'duurzaamheidssubsidies' die maar weinig effect hebben gehad op de uitstoot van broeikasgassen of op de natuur. Duurzaamheids-subsidies worden alleen nog maar verstrekt als ze ook echt aantoonbaar bijdragen aan verduurzaming of biodiversiteit.
- Een gezonde Europese landbouw is van levensbelang voor mensen en andere dieren, de natuur én de boeren. Daarom komen er verplichtingen voor EU-landen om hun landbouw daadwerkelijk te vergroenen. De tijd van vrijwilligheid is voorbij.
- Het landbouwbeleid in de EU mag landen elders op de wereld geen schade berokkenen. De EU stopt met het dumpen van goedkope producten op andere markten, zoals melkpoeder in Afrika.
- De gronden van inheemse volken worden vaak geroofd ten behoeve van de vee-industrie en de productie van veevoer. Er komt strenge wetgeving om landroof tegen te gaan.
- Producenten uit landen buiten de EU die nu worden uitgebuit, krijgen hulp om aan Europese eisen te voldoen en om zelf hun grondstoffen te verwerken tot hoogwaardige producten.
- De EU stimuleert en exporteert geen systemen voor industriële landbouw, zoals megastallen, kunstmest, landbouwgif en gentechgewassen.

- Er gaan geen subsidies meer naar de vee-industrie en er gaat geen geld naar onderzoek dat gericht is op verdere intensivering van de niet-duurzame fabriekslandbouw.
- De EU bindt de strijd aan met grensoverschrijdende frauduleuze praktijken in de voedselketen. Ondernemers die veroordeeld zijn voor fraude mogen in geen enkel EU-land meer activiteiten uitvoeren die verband houden met de voedselketen.
- Granen en plantaardige oliën worden niet langer gebruikt als veevoer in de vee-industrie, en worden niet gebruikt als biobrandstof.
- Mestvergisters houden de intensieve veehouderij in stand, leveren nauwelijks energie op en zorgen voor stankoverlast voor omwonenden. We stoppen met schijnoplossingen, zoals mestvergisters, zogenaamde 'kunstmestvervangers' (Renure), emissiearme stalvloeren en luchtwassers.

Ruim baan voor de koplopers

Natuur en biodiversiteit vormen de basis van al ons voedsel. Zonder krachtige politieke actie om deze te behouden en te herstellen zullen voedselzekerheid en het recht op voedsel onomkeerbaar in gevaar komen. Klimaatverandering en biodiversiteitsverlies zijn de grootste bedreigingen voor onze voedselvoorziening. Om de druk op natuurlijke hulpbronnen te verminderen is een holistische aanpak nodig die de veerkracht van voedselsystemen in Europa vergroot. Biologische boeren en tuinders laten al decennialang zien hoe je kringlopen kunt sluiten en gezond voedsel kunt produceren in samenwerking met de natuur. Dit wordt de leidraad voor de landbouw in Europa.

- Diverse, natuurinclusieve en regeneratieve land- en tuinbouw wordt de norm. Te denken valt aan biologische teelt, permacultuur, agrobosbouw (de combinatie van landbouw en bosbouw op hetzelfde perceel) en agro-ecologische systemen. Gangbare boeren en tuinders worden geholpen met de omschakeling naar deze duurzame vormen van voedselproductie.

- Lidstaten werken hard aan het halen van Europese doelen voor biologische landbouw. In 2030 moet minstens een derde van de landbouwgrond biologisch bewerkt worden. Lidstaten die achterblijven in de groei van biologische landbouw, zoals Nederland, worden hiervoor bestraft.
- De ontwikkeling van stadslandbouw en voedselbossen wordt door de EU gestimuleerd.
- De EU zorgt voor écht gemeenschappelijke landbouw, waarbij er intensief wordt samengewerkt tussen burgers en lokale boeren. Initiatieven voor lokale voedselproductie en de verbinding tussen boer en burger worden volop gestimuleerd.

Gifvrij Europa

Het gif dat de landbouwindustrie gebruikt, brengt grote schade toe aan de leefomgeving. Landbouwgif vervuult de bodem, het water en de lucht. Het leidt tot enorme gezondheidsproblemen, vooral op het platteland. En het is ook heel schadelijk voor de biodiversiteit. Dankzij alle insecten, planten, vogels en micro-organismen die in het wild voorkomen, blijft de bodem vitaal, worden planten bestoven en blijven populaties in balans. Biodiversiteit is essentieel voor de productie van voedsel, zowel nu als in de toekomst. De Partij voor de Dieren wil daarom een landbouw die samenwerkt met de natuur in plaats van ertegen.

- In 2030 moet het gifgebruik in de landbouw met minstens 80% verminderd zijn (ten opzichte van 2017), in 2035 is de landbouw gifvrij. Deze doelen leggen we vast in een nieuwe wet.
- Glyphosaat, waarvan al lang is aangetoond dat het zeer schadelijk is voor mens, dier en natuur, wordt per direct in heel Europa verboden.
- De gevaarlijkste bestrijdingsmiddelen, de zogenaamde kandidaten voor vervanging, worden per direct verboden, er komen geen uitzonderingen meer.
- Totdat alle chemische bestrijdingsmiddelen verboden zijn, mogen deze alleen nog gebruikt worden door mensen die daarvoor een opleiding hebben gevolgd. Ze worden niet meer voor particulier gebruik verkocht in tuincentra en supermarkten.

- De EU ondersteunt de ontwikkeling en het gebruik van veilige, natuurlijke methoden om gewassen te beschermen en zorgt voor snellere en goedkopere toelatingsprocedures hiervoor. Boeren krijgen onafhankelijk advies over deze natuurlijke methoden, zodat ze niet langer afhankelijk zijn van het advies van verkopers van chemische bestrijdingsmiddelen.
- Langs akkers, weiden en boomgaarden komen verplicht randen die de biodiversiteit bevorderen.
- Zolang de landbouw nog niet gifvrij is, komt er een strikte bescherming voor omwonenden van akker- en tuinbouwbedrijven tegen blootstelling aan chemische bestrijdingsmiddelen. Er komen brede spuitvrije zones tussen akkers die met gif worden bespoten en woningen, scholen en recreatieterreinen. Ook in de buurt van openbare wegen en paden waar mensen wandelen en fietsen mag niet worden gespoten.
- Reclames voor landbouwgif en biociden worden verboden in de EU.
- Lidstaten zijn vrij om zelf giftige stoffen te verbieden wanneer Brussel dat nalaat.
- Er komt een verbod op de productie en export van landbouwgif dat zo gevaarlijk is dat het niet in Europa gebruikt mag worden.
- Supermarkten, grote inkopers en grote voedselproducenten gaan boeren helpen om te schakelen naar gifvrije landbouw. Met langetermijncontracten, een eerlijke prijs en het uitwisselen van kennis en goede methoden gaan ze boeren financieel en praktisch ondersteunen.
- Vanaf 2030 mogen er geen resten van bestrijdingsmiddelen op groente, fruit en granen zitten. Dat geldt ook voor geïmporteerde producten.
- De EU geeft geen toestemming meer voor de automatische verlenging van het gebruik van landbouwgif. Samen met lidstaten investeert de EU in een betere en snellere risicobeoordeling. Daarbij mogen de fabrikanten van gif niet langer zelf de studies aanleveren. Deze worden voortaan op kosten van de fabrikant door onafhankelijke wetenschappers uitgevoerd. Bij zulke beoordelingen worden geen dierproeven meer gedaan.

Gentechvrij Europa

Levende organismen zijn geen machines waarbij je simpel een gen kunt aan- of uitzetten. Het zijn complexe systemen, waar de omgeving een zeer grote invloed op heeft. Genetische manipulatie, hoe gericht ook, kan leiden tot onbedoelde veranderingen die risico's met zich kunnen meebrengen voor mens, dier en milieu. De Partij voor de Dieren blijft zich daarom sterk maken voor een gentechvrij Europa. Genetische manipulatie is geen toekomstbestendige oplossing voor de problemen in de landbouw. Gewassen die met behulp van gentech resistent zijn gemaakt tegen landbouwgiften, zoals gentechsoja en -maïs, hebben het gebruik van landbouwgif flink aangejaagd en monoculturen bevorderd. Daarnaast bestaat het gevaar dat versoepeling van de regelgeving rond gentech een handjevol grote bedrijven uiteindelijk de controle geeft over ons voedsel. Genetische manipulatie vormt bovendien een bedreiging voor de gangbare en biologische teelt, omdat de genetisch veranderde gewassen zich kunnen vermengen met de natuurlijke variant en in oogsten en producten terecht kunnen komen. De vrije keuze voor gentechvrij moet beschermd blijven, voor producenten én consumenten.

- In Europa worden geen genetisch gemanipuleerde gewassen geteeld. Zolang dat nog wel gebeurt, mogen lidstaten niet door de EU gedwongen worden de teelt van genetisch gemanipuleerde gewassen op hun grondgebied toe te staan. Regio's en landen die zichzelf gentechvrij verklaren, krijgen daarbij steun en hulp.
- Er komt een einde aan de import van giftige gentechgewassen, zoals maïs, soja, katoen en koolzaad die bijvoorbeeld zo gemanipuleerd zijn dat ze zelf het BT-gif aanmaken en daarmee insecten doden, of zoals gewassen die resistent zijn gemaakt tegen glyfosaat.

- Zogenaamde nieuwe genomische technieken (NGT's) worden niet vrijgesteld van de regels die gelden voor de oudere genetisch gemanipuleerde gewassen. Want ook deze technieken kunnen de biodiversiteit en gezondheid bedreigen. De EU houdt vast aan risicobeoordeling hiervoor en zorgt voor keuzevrijheid door duidelijke etikettering van deze producten. Zulke risicobeoordelingen moeten zonder dierproeven worden uitgevoerd.
- Gentechvrije boeren worden beschermd. De EU verplicht goede bufferzones en houdt de ketens gescheiden. Als er toch kruisbesmetting plaatsvindt, zorgen we voor goede compensatie, waarbij de gentechproducent opdraait voor de kosten.
- Er komt verplichte etikettering voor vlees, zuivel en eieren afkomstig van dieren die zijn gevoed met genetisch gemanipuleerde gewassen.
- Patenten op het leven worden niet langer afgegeven en bestaande patenten worden ongeldig verklaard. Dat geldt voor alle levende wezens, genetisch materiaal, genetische informatie en eigenschappen en kweken voor technieken die gebruikt kunnen worden in veredeling.
- Het kwekersrecht is het recht van boeren en veredelaars om zelf te kweken met zaden van hun eigen planten. Dat is belangrijk voor de diversiteit van voedselgewassen. Boeren en veredelaars moeten vrij gebruik kunnen maken van de aanwezige agro-biodiversiteit, zonder dat octrooien dat onmogelijk maken.
- Registratieregels mogen de vrije handel in zaden niet belemmeren. De belangen van kleine boeren en tuinders, voedselzekerheid en diversiteit van gewassen horen voorop te staan. De EU ondersteunt de ontwikkeling van biologisch weerbare rassen en gewassen.

Stop monsterboten en overbevissing

Onze zeeën en oceaan worden ernstig bedreigd.

Eén op de drie vissoorten in Europa wordt overbevist. In zuidelijke wateren als de Middellandse Zee is dat zelfs 86%. Hierdoor wordt bijna de helft van alle vissoorten in Europa bedreigd in hun voortbestaan. De visserij is hiervan de grootste oorzaak. Behalve onze eigen wateren plunderen Europese vissers ook wateren buiten Europa, bijvoorbeeld voor de kust van Afrika. De Partij voor de Dieren wil af van het idee dat een vis niets waard is als die niet wordt gevangen door de mens. We willen respect voor de intrinsieke waarde van het leven onder water en échte bescherming van wateren en alle wezens die daarin leven.

- De visserij wordt afgebouwd. De overbevissing van Europese wateren wordt onmiddellijk gestopt.
- Visserijsubsidies worden afgeschaft.
- Niet alleen het aantal vissen, maar ook de totale populatie-opbouw wordt meegewogen bij het bepalen van de toegestane vangsten.
- 30% van de Europese wateren wordt aangewezen als beschermd natuurgebied, waar niet meer mag worden gevestigd. Gebieden waarin zich veel kwetsbare soorten bevinden of waarin veel koolstof is opgeslagen in de zeebodem krijgen extra strikte bescherming.
- Viskwekerijen vormen een nieuwe bio-industrie en houden overbevissing in stand: vissen in viskwekerijen worden vaak gevoerd met uit het wild gevangen vis. De kwekerijen zijn niet duurzaam en verre van diervriendelijk. Er komen geen nieuwe viskwekerijen en bestaande worden zo veel mogelijk uitgefaseerd.
- We zetten in op verandering: vissen, schaal- en schelpdieren eten is niet nodig voor de gezondheid. Gezonde vetzuren kunnen we halen uit algenolie en zeewier. Er komt een effectieve campagne om mensen bewust te maken van deze nieuwe inzichten. De plantaardige opties worden bovendien goedkoper.

- In gebieden waar ecosystemen en visbestanden er slecht aan toe zijn, komt een verbod op de visvangst en andere schadelijke activiteiten om de natuur de kans te geven zich te herstellen. Voor de kwetsbaarste soorten, zoals paling, kabeljauw en bedreigde tonijnsoorten, wordt een vangstverbod ingesteld.
- Het bedwelmen van vissen, direct nadat ze gevangen zijn en vóórdat ze geslacht worden, wordt de standaardpraktijk aan boord van alle vissersschepen. Er komt een verbod op vangst- en dodingsmethoden die gepaard gaan met langdurig lijden van vissen.
- Destructieve visserijtechnieken, zoals bodemverstorende visserij, worden beëindigd. Monstertrawlers, drijvende visfabrieken, diepzeevisserij en boomkorren die met sleepnetten de zeebodem verwoesten, behoren tot de verleden tijd. Pulsvissen blijft verboden.
- De EU ziet streng toe op illegale visserijpraktijken. Het verbod op het dumpen van gevangen vis op zee om commercieel aantrekkelijkere vissen te kunnen vangen (highgrading), wordt gehandhaafd met cameratoezicht. Dit wordt tevens ingezet om in kaart te brengen op welke plekken bijvangst plaatsvindt van kwetsbare soorten, zoals dolfijnen, zeeschildpadden en vogels. De privacy van personeel dient daarbij gegarandeerd te worden.
- Vissersboten van reders die zich niet aan de regels houden, gaan aan de ketting.
- De EU gaat bijvangst fors verminderen met een verbod op niet-selectieve visserijmethoden. Visserijmethoden waarbij bijvangst van zeevogels, zeezoogdieren en schildpadden plaatsvindt, worden verboden.
- De Partij voor de Dieren wil af van het gebruik van staand want en drijfnetten. In deze staande of drijvende muren komen onder andere bruinvissen vast te zitten, die hierdoor stikken.

De toekomst is plantaardig

De grootste voedselverspilling is het voeren van dieren met voedsel dat ook geschikt is voor mensen. Als we minder dierlijke en meer plantaardige producten eten, is er genoeg landbouwgrond om iedereen te voeden en kunnen we zelfs grond teruggeven aan de natuur. In het belang van dieren, natuur en milieu, maar óók van onze eigen gezondheid, wordt de transitie naar een plantaardig consumptiepatroon versneld.

- Plantaardige alternatieven voor vlees, vis, zuivel en eieren hebben de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen. De Partij voor de Dieren wil dat de EU de ontwikkeling en productie van plantaardige vlees-, vis-, zuivel- en eivervangers krachtig ondersteunt.
- De EU stopt met het subsidiëren van reclamecampagnes voor vlees, vis, eieren en zuivel. Europese miljoenensubsidies voor de promotie van vlees en andere dierlijke producten moeten worden omgezet naar promotie van een plantaardig voedingspatroon.
- De EU-instellingen kopen honderd procent biologisch, duurzaam en plantaardig in.
- Tot die tijd wordt het succesvolle concept ‘Carnivoor? Geef het door!’, waarbij plantaardig eten de norm is, in alle EU-instellingen toegepast en in de lidstaten volop aangemoedigd.
- Scholen starten met het aanbieden van gezonde maaltijden, met honderd procent biologische en plantaardige inkoop. De Europese schoolmelkregelingen worden gestopt. Waar nodig worden scholen ondersteund in het aanbieden van plantaardige alternatieven, groente, fruit, noten, zaden en peulvruchten.
- Er wordt gewerkt aan bewustwording over gezonde, plantaardige en biologische voeding in alle ziekenhuizen en andere zorginstellingen in de EU.

Een gezonde voedselkeuze

Om goed te kunnen kiezen, is goede informatie essentieel. Het is ook van groot belang dat we niet steeds verleid worden om ongezonde keuzes te maken. We gaan daarom werk maken van een gezonde voedselomgeving, waarin de gezonde en duurzame keuze ook de gemakkelijkste en de meest betaalbare keuze is. Een voedselomgeving die het aanmoedigt en makkelijk maakt om te eten en drinken op een gezonde manier en die er tegelijkertijd voor zorgt dat duurzame en diervriendelijke producten voor iedereen beschikbaar zijn.

- Volgens het beginsel 'de vervuiler betaalt' herziet de EU haar btw-richtlijn: het wordt mogelijk een laag tarief of nultarief in te stellen voor duurzaam voedsel en een hoog tarief voor producten die gepaard gaan met milieuschade.
- Biologisch voedsel moet voor iedereen betaalbaar worden. De btw op groente, fruit, granen, peulvruchten en noten gaat in alle lidstaten naar het nultarief.
- Voedingsmiddelen krijgen een duidelijk etiket met objectieve informatie over de herkomst en ecologische voetafdruk van het product.
- Op elk product moet worden vermeld of het ingrediënten bevat die gemaakt zijn van of door dieren. Als dat het geval is, geldt verdere verplichte etikettering. Zo moet van elk dier duidelijk zijn waar het is geboren, waar en hoe het opgroeide en waar en hoe het is gedood.
- De Nutri-Score wordt in de hele EU verplicht en wordt verder verbeterd op basis van degelijk en onafhankelijk wetenschappelijk bewijs.
- Er komen reductienormen voor producten om ervoor te zorgen dat die minder zout, suiker en vet bevatten.
- Kindermarketing wordt verboden en dit verbod wordt goed gehandhaafd. We verbieden ook reclame voor vlees, zuivel en fastfood in de openbare ruimte, in de media en op sociale media.

Stop voedselverspilling

Er wordt in de wereld meer dan genoeg verbouwd om de wereldbevolking te kunnen voeden, maar er wordt te veel verspild. De grootste voedselverspilling zit in het voeren van dieren met voedsel dat ook geschikt is voor mensen. Als we voedsel eerlijk willen delen, moeten we minder dierlijke en meer plantaardige producten eten. Voedselverspilling heeft grote gevolgen: het verergert de klimaatcrisis, schaadt het milieu en verspilt schaarse hulpbronnen als grond, energie en water. Het aanpakken van voedselverspilling is een gezamenlijke verantwoordelijkheid die we niet langer voor ons uit kunnen schuiven.

- Er komen bindende doelstellingen om voedselverspilling te verminderen, met specifieke doelen voor boeren, voedselproducenten, supermarkten en restaurants. In 2030 moet de voedselverspilling met ten minste 60% verminderd zijn ten opzichte van 2014.
- Kortere ketens leiden tot minder verlies. We zetten vol in op regionale en lokale voedselketens.
- Supermarkten worden naar Frans voorbeeld verplicht een partnerschap met een lokale voedselbank aan te gaan, om zo voedselverspilling te voorkomen.
- Digitale platforms die helpen voedselverspilling tegen te gaan door aanbod en vraag beter op elkaar af te stemmen, krijgen waar nodig steun.
- Veel Europese regels over houdbaarheidsdata en uiterlijke kenmerken van voedsel werken voedselverspilling in de hand. Er komt een maatregel die supermarkten verbiedt om eetbaar voedsel uit de schappen te weren omdat het niet aan esthetische eisen voldoet, zoals kromme komkommers. Zinloze houdbaarheidsdata, bijvoorbeeld op zout en suiker, worden afgeschaft.
- De EU geeft goede voorlichting over het bewaren en de houdbaarheid van voedsel, waardoor er veel minder voedsel in de vuilnisbak belandt.

Voorkomen is beter dan genezen

Uitbraken van ziekten als vogelgriep, Q-koorts en corona hebben aangetoond dat zoönosen een enorm risico vormen voor de gezondheid en het welzijn van mensen en andere dieren. Van alle nieuwe infectieziekten die bij mensen worden vastgesteld, is het grootste deel afkomstig uit de vee-industrie. Door grote aantallen dieren in kleine ruimtes bij elkaar op te sluiten, wordt een gevaarlijke broedplaats gecreëerd voor het ontstaan en het verspreiden van nieuwe dierziekten die kunnen overspringen op mensen. Ook het veelvuldige en onnodige gebruik van antibiotica in de vee-industrie en viskwekerijen vormt een gevaar. Het creëert resistentie tegen antibiotica, wat op dit moment een van de grootste uitdagingen is voor de volksgezondheid. Omdat grote hoeveelheden mest vanuit de vee-industrie in de bodem terecht komen, worden zowel de bodem als het oppervlaktewater besmet met resistente bacteriën. Door wind en regen worden ze verder verspreid in de omgeving, met ernstige risico's voor mensen en andere dieren als gevolg.

- Het Europees non-vaccinatiebeleid voor dieren in de vee-industrie stopt en er worden preventieve, diervriendelijke maatregelen genomen om uitbraken van dierziekten tegen te gaan.
- Bij uitbraken van niet-dodelijke dierziekten wordt de norm dat dieren kunnen uitzielen en herstellen. Zieke dieren mogen nooit om economische redenen worden gedood.
- Door regionalisering, het verbieden van langeafstandstransporten en het inkrimpen van de vee-industrie, verminderen we de kans op grootschalige uitbraak van dierziekten.
- De EU ondersteunt initiatieven vanuit het One Health-principe om ervoor te zorgen dat zoönosen voorkomen kunnen worden en snel kunnen worden opgespoord.
- Het afschieten van in het wild levende dieren ter voorkoming van dierziekten zoals de (Afrikaanse) varkenspest of vogelgriep werkt contraproductief. Gewonde dieren vergroten zelfs de kans op verspreiding van ziekten. Dieren doodschieten om te voorkomen dat dierziekten zich verspreiden, wordt verboden.

- Menselijk contact met dieren uit het wild vergroot het risico op mutaties van dierziekten waarmee we niet in aanraking zouden komen als we deze dieren met rust zouden laten. De jacht op, handel in en het gebruik van dieren uit het wild moet stoppen.
- Het ecosysteem waarin dieren in het wild leven wordt niet verstoord en er wordt voor gezorgd dat dieren in het wild voldoende leefruimte houden.
- Er komen strikte regels voor antibioticagebruik in de vee-industrie en in viskwekerijen. De preventieve toepassing van antibiotica stopt.
- De effecten van de verspreiding van resistente bacteriën als gevolg van bemesting worden in kaart gebracht. De blootstelling aan resistente bacteriën door bemesting wordt ernstig onderschat. De bodemrichtlijn besteedt geen aandacht aan de mestproblematiek. De Partij voor de Dieren wil deze vorm van vervuiling aanpakken.
- Het veelvuldig gebruik van azolen in de landbouw om schimmels te bestrijden, veroorzaakt resistente schimmels die op hun beurt levensbedreigende longinfecties kunnen veroorzaken bij mensen met een verzwakt immuunsysteem. Er komt een verbod op het gebruik van deze bestrijdingsmiddelen.

4.

Genoeg voor iedereen

**Een welzijnseconomie
binnen de grenzen van de planeet**

Ons economische systeem draait op de uitbuiting van mensen, dieren en de natuur. Bovendien produceert het meer dan we nodig hebben, terwijl veel mensen tekortkomen. Europese samenwerking kan dat systeem hervormen. Naar een groene economie met schone lucht, gezond water en ruimte voor natuur. En naar een eerlijke economie, die het welzijn van mensen en andere dieren verbetert: in Europa en elders op de wereld. De EU moet stoppen met het in stand houden van een wegwerpeconomie en het dienen van de belangen van grote vervuilers, investeerders en aandeelhouders. Als de EU durft te kiezen voor een economie die draait om een fatsoenlijk bestaan voor mensen en andere dieren, binnen de grenzen van de Aarde, is er genoeg voor iedereen, nu en in de toekomst.

Er is meer dan genoeg geld voor alles wat belangrijk is. Toch moeten veel mensen kromliggen om hun maandlasten te betalen. Mensen werken hard, maar veel geld verdwijnt in de zakken van grote bedrijven en rijke investeerders. De economie van groeien, groeien, groeien maakt ons leven allang niet meer beter. Het is een economie van verspilling geworden. Van wegwerpbekers, van telefoons die snel verouderen, van apparaten die niet te repareren zijn, van meubels die een verhuizing niet overleven, van overbodige verpakkingen en van grote afvalbergen. Wat de Partij voor de Dieren betreft is dat geen rijkdom.

Echte rijkdom is gezonde lucht, een vruchtbare bodem, schoon drinkwater, in vrede samenleven met elkaar en met andere dieren en meer tijd om met je dierbaren door te brengen en van de natuur te genieten. Het is de zekerheid dat je niet in armoede hoeft te leven. Echte rijkdom is het vermogen een prachtig land en een leefbare planeet door te geven aan onze kinderen en kleinkinderen.

Maar wat doet de huidige Europese politiek met onze rijkdom? Verspillen. Aan fossiele subsidies en aan het subsidiëren van bedrijven voor 'duurzame plannen' die niet echt duurzaam zijn. Aan belastingvrij vliegen naar Londen en het importeren van asperges uit Peru en kleren uit China. Een groot deel van de woonomgeving van mensen is beschikbaar gesteld aan auto's, giftige sierteelt, stallen, grasvelden en veevoerakkers van de vee-industrie. De Europese natuur holt achteruit en dat brengt onze voedselzekerheid en de beschikbaarheid van zoet water in gevaar. De grondstoffen raken op en we raken afhankelijk van autoritaire regimes. Ondertussen maken grote bedrijven en banken steeds hogere winsten en ontwijken ze belastingen, maar leven steeds meer mensen in armoede.

Het is tijd om de economie van verspilling af te breken en een economie van welzijn op te bouwen. Een economie waarin we voor elkaar zorgen en zuinig omgaan met wat de Aarde ons te bieden heeft.

Waar onze gezamenlijke grondstoffen en het land de belangen van gewone burgers, van dieren en van toekomstige generaties dienen. Een economie die geen overbodige wegwerpproducten produceert, maar producten en diensten die bijdragen aan goede zorg, onderwijs, gezondheid en persoonlijke ontwikkeling. We kiezen voor een economie waarin de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en de vervuilers betalen.

De vervuiler betaalt

De huidige economie blijft niet binnen de grenzen van de planeet en biedt voor veel mensen geen bestaanszekerheid. De huidige economie brengt zelfs onze voortbestaanszekerheid in gevaar. De Partij voor de Dieren kiest voor zekerheid voor mensen en andere dieren, binnen de draagkracht van de planeet. Dat kan, als we de welvaart eerlijker verdelen en de rekening neerleggen waar die hoort: bij de grootste vervuilers, die vaak ook de grootste portemonnee hebben. Vervuilers hebben te lang het beleid in Europa bepaald en geprofiteerd van subsidies en fiscale voordelen, ten koste van gewone burgers. Wij willen dat veranderen: de vervuilers gaan betalen in plaats van bepalen.

- We pakken problemen aan bij de bron: de vervuiler betaalt zelf voor de schade die wordt toegebracht. De landbouw wordt niet langer uitgezonderd van dit principe.
- Alle fossiele subsidies worden afgeschaft en er wordt niet verder geïnvesteerd in fossiele infrastructuur.
- Europa voert de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in, met strengere doelen en eisen aan alle producten die schade aan het milieu toebrengen. We stellen bedrijven verantwoordelijk voor het oplossen en herstellen van de schade die ze in het verleden hebben toegebracht.
- De winstbelasting voor grote bedrijven verhogen we naar ten minste 35% in heel Europa.
- Als bedrijven te groot worden, hebben ze te veel macht. Vooral in de technologie-, landbouw- en financiële sector is er te veel macht geconcentreerd bij slechts een handjevol bedrijven. Dit remt ook innovatie af.

Mededingingsregels worden daarom aangescherpt, er wordt opgetreden tegen te grote fusies en monopolies worden gedwongen opgebroken.

Welzijn staat centraal

De huidige wegwerpeconomie draait vooral om concurrentie op kosten: bedrijven worden onder het mom van economische groei aangemoedigd om zo veel mogelijk te verkopen tegen een zo laag mogelijke prijs. Maar oneindige economische groei is onmogelijk. De economie is namelijk gebaseerd op alles wat de Aarde ons biedt en de Aarde kan niet meegroeien. Een groeiende economie betekent niet per definitie dat het goed gaat met de samenleving of dat burgers gelukkig zijn. We gaan het economisch beleid daarom anders inrichten. Niet welvaart, maar welzijn moet het kompas zijn van de Europese samenwerking. In een duurzame en solidaire economie garanderen we bestaanszekerheid binnen de grenzen van de Aarde.

- De kloof tussen arm en rijk moet kleiner worden, dat komt ook ten goede aan het milieu en het klimaat. We willen dat alle landen in de Europese Unie aan de slag gaan met het verkleinen van de economische ongelijkheid en daar jaarlijks verslag over uitbrengen.
- Europa verkleint zijn ecologische voetafdruk en zet in op een circulaire economie, gericht op volledige herbruikbaarheid van producten en grondstoffen.
- De EU neemt maatregelen om eerlijke prijzen af te dwingen. Eerlijke prijzen zijn prijzen die ontstaan als de kosten van de externe effecten die optreden tijdens productieprocessen (zoals vervuiling) niet meer worden afgewenteld op mens en natuur, maar worden meegerekend.
- Voor het bepalen en sturen van het Europees beleid gebruiken we indicatoren en modellen die rekening houden met de grenzen van de planeet en met biodiversiteit, sociale behoeften, dierenwelzijn en mensenrechten. Economische groei is niet langer het doel.
- Groen en sociaal ondernemerschap wordt van harte aangemoedigd en gestimuleerd, door onder andere subsidies en het stimuleren van uitwisseling van goede kennis en ervaringen.

Daar wordt meer geld voor uitgetrokken.

- De EU richt zich niet langer primair op het terugdringen van de begrotingstekorten van de lidstaten, maar gaat zich inspannen om het Europese ecologisch tekort terug te dringen.
- Investerings in een milieuvriendelijke energievoorziening, in het vergroten en beschermen van de biodiversiteit en in het vergroenen, diervriendelijker en eerlijker maken van onze productieketens, versterken de reële economie op de lange termijn. Deze investeringen mogen dus niet gehinderd worden door een rigide toepassing van de 3%-regeling van het huidige Stabiliteits- en Groeipact. Het Stabiliteitspact met regels omtrent begrotingstekorten wordt herzien, gericht op een welzijns-economie die voor iedereen in Europa bestaanszekerheid en een gezonde en groene leefomgeving biedt.

Gemaakt in de Europese Unie

Steeds meer producten die we kopen, zijn gemaakt buiten de Europese Unie. Dat is niet altijd goed voor het milieu: de producten leggen meestal duizenden kilometers af per boot of vliegtuig. Bovendien zijn de milieu-, dierenwelzijns- en sociale eisen aan de productie buiten de Europese Unie vaak minder streng, met alle gevolgen van dien voor mens, dier en natuur. Al die import maakt ons ook afhankelijk van het buitenland. Dat maakt ons kwetsbaar, zoals we tijdens de coronapandemie hebben gezien. Vooral het gesleep met goederen over de hele wereld is schadelijk en onnodig. Daarom wil de Partij voor de Dieren meer lokale, groene productie die zorgt voor goede banen.

- In plaats van steeds meer te importeren, stimuleren we productie binnen Europa van spullen die echt nodig zijn. Met respect voor mens, dier en milieu.
- Europese producenten worden beschermd tegen oneerlijke concurrentie uit het buitenland. Geïmporteerde producten moeten in ieder geval voldoen aan dezelfde eisen als Europese producten.
- Nationale en regionale overheden geven het goede voorbeeld met honderd procent duurzame, eerlijke, lokale en diervriendelijke inkoop van producten. We eisen dit ook van semioverheidsorganisaties.

De criteria voor publieke aanbestedingen en inkopen scherpen we aan, en we maken alle publieke aanbestedingen en investeringen transparant.

- De huidige Europese aanbestedingsregels bevorderen dat opdrachten naar de inschrijver met de laagste prijs gaan. We gaan de aanbestedingsregels van de EU hervormen om overheden de ruimte te geven het publieke belang te beschermen en te kiezen voor duurzame, diervriendelijke en sociale ondernemers.

Zuinig met grondstoffen

Grondstoffen zijn eindig, en de winning van grondstoffen gaat gepaard met schade aan milieu en ecosystemen en met mensenrechtenschendingen. We moeten zuinig met grondstoffen omgaan en inzetten op hergebruik en terugwinning.

- Er komt een nieuw actieplan circulaire economie met bindende doelstellingen om afval en ontginning van hulpbronnen tot een minimum te beperken en om efficiënter gebruik van hulpbronnen te stimuleren.
- Er wordt een bindend Europees doel voor de vermindering van het gebruik van grondstoffen vastgelegd.
- Er komen harde duurzaamheidseisen voor de import en winning van al onze grondstoffen, waarbij bedrijven worden verplicht een toets te doen van de impact van hun grondstoffen en producten op mens, dier, klimaat en milieu.
- De oceaانبodems worden beschermd in plaats van uitgeput. Er komt een verbod op diepzeemijnbouw en het delven van grondstoffen in de ruimte.
- Europa weert grondstoffen waarvan de delving gepaard gaat met oorlog of vormen van onderdrukking, zoals kinderarbeid.
- Ook voor mijnbouwbedrijven komen er strengere regels. Hierin worden de rechten van de lokale bevolking, zoals de Sámi, beschermd en milieu- en natuurvoorwaarden voor de winning van grondstoffen geborgd.

- Zuivere grondstofstromen zijn essentieel in het streven naar een circulaire economie. Producenten wordt verplicht het gebruik van verpakkingen die uit gemixte materialen bestaan terug te dringen.

Ontwerpen voor de toekomst

De makkelijkste manier om met afval om te gaan, is ervoor zorgen dat het niet ontstaat. Er is veel winst te boeken als we al in het ontwerpstadium nadenken over de hele levensduur van onze apparaten, meubels, kleren en gebouwen. Dat moeten we wel wettelijk vastleggen, want veel grote bedrijven hebben er hun verdienmodel van gemaakt om producten te verkopen die na één of twee jaar al moeten worden vervangen.

- Hergebruik en reparaties worden in ere hersteld en betaalbaar voor iedereen. Deze duurzame praktijken leveren banen op. Europa stimuleert de tweedehandsmarkt, ruil- en deelplatformen en reparatiediensten, waaronder ook Repair Cafés.
- Het recht op reparatie gaat gelden voor alle apparaten en toestellen, niet alleen voor een beperkt aantal producten zoals nu. De btw op reparatie en op producten uit kringloopwinkels wordt 0%.
- De EU introduceert een levensduurlabel en een reparatielabel met informatie over de te verwachten gebruiksduur en de repareerbaarheid van een product.
- Er komen strengere eisen in de regelingen voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV's) om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat bedrijven ecologisch ontwerp, levensduurverlenging, hergebruik en reparatie van producten goed borgen. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid wordt toegepast op zo veel mogelijk productgroepen.
- Er worden strenge eisen gesteld aan het ontwerp van producten, waaronder apparaten, auto's, meubels en kleding. Daarmee zorgen we ervoor dat die lang meegaan en te repareren zijn, en dat alle materialen eenvoudig hergebruikt kunnen worden. Dat betekent ook dat ze vrij zijn van schadelijke stoffen.

Onverkochte voorraden mogen niet worden verbrand, op een andere manier worden vernietigd of in landen buiten de EU worden gedumpt.

- De EU onderwerpt ook producten die via directe internetverkoop van buiten de EU komen, zoals aangeboden door Chinese bedrijven, aan strenge duurzaamheidseisen.
- De industrie en de bouw gaan verplicht materialenpaspoorten gebruiken. Hierdoor wordt transparant welke materialen precies zijn gebruikt, wat hergebruik van grondstoffen gemakkelijker maakt.
- Apparaten worden minimaal vijftien jaar ondersteund met software-updates, zodat ze langer bruikbaar zijn en cyberveilig blijven.
- Betaalbare en toegankelijke leaseconstructies, waarbij bedrijven eigenaar blijven van het product en de klant alleen een dienst afneemt, worden aangemoedigd. Zo kan de producent meer grondstoffen recycleren en wordt het denken in kringlopen bevorderd.
- Kleren zijn geen wegwerpartikelen. We leggen fast fashion aan banden met strenge eisen aan de duurzaamheid van kleding en het aantal nieuwe collecties die op de markt mogen komen.
- De EU stopt met het exporteren van afvalproducten en giftige stoffen om deze in andere landen goedkoop te laten verwerken.

Stop plasticvervuiling

Plastic is een bijproduct van de gas- en olie-industrie, voedt de klimaatcrisis en vervuult de natuur. Plastic afval komt terecht op een gigantische afvalberg of in zee en draagt bij aan de plasticsoep. Dieren raken erin verstrikt of slikken het door. De productie van plastic neemt nog altijd exponentieel toe. Als dit probleem niet snel wordt aangepakt, verdrinken mens en dier in de plasticsoep.

- Er komt een Europees actieplan om plastic zwerfafval op land en in zeeën en oceanen te voorkomen en te bestrijden, met bindende doelstellingen over zwerfafval.
- Het Europese verbod op wegwerpplastic wordt uitgebreid, zodat het geldt voor al het wegwerpplastic. Daar waar nog plastic wordt gebruikt, moet dat gerecycled zijn.

We dringen het gebruik van plastic verpakkingsmateriaal drastisch terug door in te zetten op herbruikbare verpakkingen en op hervullen in de supermarkt.

- De EU gaat bedrijven die het zwerfafval hebben gemaakt, verplichten om een eerlijke bijdrage te leveren aan het opruimen ervan.
- Het toevoegen van microplastics aan producten zoals cosmetica en kunstmest wordt per direct verboden.
- Er komen regels voor fabrikanten en vervoerders om het vrijkomen van microplastics bij gebruik van hun producten tegen te gaan.
- Het transport van plastic pallets over zee gaat vaak mis, wat zorgt voor grootschalige vervuiling van stranden, havens en mariene ecosystemen. Er komen regels om vervuiling te voorkomen.
- Verpakkingen worden herbruikbaar. In alle lidstaten komt een statiegeldsysteem voor blikjes, plastic flesjes en andere drankverpakkingen, met voldoende toegankelijke inzamelpunten.
- Bedrijven worden verplicht om meer gerecyclede plastics te gebruiken in plaats van nieuw geproduceerde plastics. Het gebruik van combinaties van verschillende soorten plastic in één verpakking, waardoor die niet meer te recycleren is, wordt verboden.

Greenwashing aanpakken

Sommige bedrijven doen zich groener of diervriendelijker voor dan ze in werkelijkheid zijn. Maar door mensen veel geld uit de zak te kloppen met groene beloften waar niets van terecht komt, wordt de ecologische crisis niet opgelost.

- Geen onzinnige groene beweringen meer op etiketten, in reclames en in jaarverslagen. Als een bedrijf beweert dat zijn product beter is voor het milieu dan een vergelijkbaar product, moet het bedrijf dat kunnen aantonen met onafhankelijke testresultaten.
- Ook beweringen over de milieu-impact van een bedrijf als geheel moeten onderbouwd worden met meetresultaten die zijn bekrachtigd door onafhankelijke experts.

- De EU zet in op een verbod op reclame voor fossiele producten, dierlijke producten en wegwerpproducten. Bedrijven die meer dan driekwart van hun winst verdienen met fossiele brandstoffen mogen geen reclame meer maken.
- Producten die aantoonbaar schade toebrengen aan de gezondheid mogen niet meer als 'groen' worden aangeprezen.

Schone ketens

Veel chemische stoffen kunnen onze gezondheid ernstig schaden. Denk aan hormoonverstorende stoffen, schadelijke PFAS en chroomtrioxide. Er is een Europese lijst van stoffen die kanker- en DNA-verwekkend zijn, het DNA kunnen beschadigen of zich kunnen ophopen in onze lichamen en de natuur, en die daarom vervangen zouden moeten worden. De Partij voor de Dieren vindt dat dit veel te langzaam gaat en wil snel een verbod op de gevaarlijkste stoffen. Zolang er giftige stoffen in producten terecht komen, kunnen de grondstoffen niet hergebruikt worden in een circulaire economie. Mensen hebben recht op een gifvrije leefomgeving.

- De blootstelling van mens, dier en milieu aan giftige stoffen stopt. Er komt een concreet actieplan, met een duidelijk tijdspad en bindende doelen.
- Voor de chemicaliënwetgeving REACH gaat gelden: als één stof uit een groep vergelijkbare chemicaliën slecht is voor mensen, dieren of het milieu, dan wordt de hele groep verboden.
- Voorgenomen verbeteringen om de vervuiling door de chemische industrie te stoppen, worden zo snel mogelijk doorgevoerd. De chemicaliënwet REACH wordt fors verbeterd, zodat onnodige gevaarlijke stoffen eindelijk van de markt verdwijnen, de veiligheid van stoffen niet meer met dierproeven hoeft te worden onderzocht, en we de duurzame industrie echt kunnen helpen.
- Er komt een totaalverbod op de productie en het gebruik van alle PFAS. We ondersteunen de ontwikkeling van veilige alternatieven. Zolang het verbod er nog niet is, zorgen we er in ieder geval voor dat bedrijven geen PFAS uitstoten naar de lucht of lozen in de bodem of het water.

- De EU haalt zo snel mogelijk alle hormoonversturende stoffen van de markt. Er komen strenge controles op het gebruik van hormoonverstoorders en op geïmporteerde producten die deze stoffen (kunnen) bevatten.
- Chemicaliën die zo gevaarlijk zijn dat ze niet meer gebruikt mogen worden in Europa, mogen ook niet langer worden geproduceerd voor de export.
- We versnellen het proces om het gebruik van gevaarlijke stoffen aan banden te leggen. Het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) krijgt daar een groter budget voor, en ook de lidstaten zetten meer mensen in.
- Nu krijgen bedrijven nog te snel een vergunning om zeer gevaarlijke stoffen te gebruiken. We gaan daar veel strengere eisen aan stellen. Het economisch belang is niet langer leidend, maar de gezondheid van burgers en hun leefomgeving.
- Mensen hebben het recht om te weten wat ze kopen. Er komt een goed informatiesysteem met gegevens over chemische stoffen in consumentenproducten, materialen en afval, bijvoorbeeld door middel van etikettering.

Goede risicobeoordeling

Landbouwgif, genetisch gemanipuleerde gewassen en chemicaliën kunnen een gevaar vormen voor de gezondheid van mensen, dieren en de natuur. Het is daarom van groot belang dat er goed naar die risico's wordt gekeken voordat ze gebruikt mogen worden. Nu wordt dat gedaan op basis van onderzoeken die door de fabrikant worden aangeleverd. De Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) speelt een beslissende rol in de toelatingsprocedure van bestrijdingsmiddelen en genetisch gemanipuleerde gewassen. Helaas is de EFSA vaak niet onpartijdig en kiest ze regelmatig de kant van de industrie. De Partij voor de Dieren wil dat veranderen.

- Bestrijdingsmiddelen, hormoonverstoorders en genetisch gemanipuleerde gewassen worden niet langer getoetst door de producenten maar door onafhankelijke wetenschappers. De producent die de vergunning aanvraagt, betaalt deze onafhankelijke keuring.
- De EFSA en het ECHA (Europees Agentschap voor chemische stoffen) worden zo hervormd dat ze transparant en volkomen onafhankelijk van politiek en bedrijfsleven functioneren. Er wordt voldoende budget vrijgemaakt voor een gedegen en onafhankelijke risicobeoordeling. Mensen die tot voor kort voor de industrie hebben gewerkt of er banden mee onderhouden, mogen geen zitting nemen in de organisaties.
- Alle informatie die gebruikt is in de risicobeoordeling wordt actief openbaar gemaakt, zodat burgers, wetenschappers en maatschappelijke organisaties mee kunnen kijken.

Zorg voor iedereen

Er is weinig zo waardevol als een goede gezondheid. De coronacrisis heeft laten zien dat een gezonde omgang met dieren en de natuur letterlijk van levensbelang is, ook voor mensen. De enorme veehouderijen, pelsdierfokkerijen en viskwekerijen vormen een ernstig gevaar voor de volksgezondheid; het zijn fabrieken waar zoönosen (dierziekten die kunnen overspringen op mensen) en antibiotica-resistentie ontstaan. Ook het overmatige gebruik van bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw brengt niet alleen dieren en natuur in gevaar, maar kan ook bij mensen ernstige gezondheidsaandoeningen veroorzaken, zoals kanker, onvruchtbaarheid, hart- en vaatziekten, longaandoeningen, chronische aandoeningen, ontwikkelingsstoornissen, parkinson, alzheimer en ALS. We zitten dus op een tikkende tijdbom. De Partij voor de Dieren wil dat de volksgezondheid op één wordt gezet. Voorkomen is beter dan genezen. Preventie moet het uitgangspunt worden van volksgezondheidsbeleid. Het recht op een gezonde leefomgeving gaat boven financiële bedrijfsbelangen. Gezondheid moet de hoeksteen worden van al het Europees beleid.

- De EU past de One Health-benadering consistent toe en erkent dat de volksgezondheid mede bepaald wordt door de gezondheid van dieren, de manier waarop we aan land- en tuinbouw doen en de manier waarop we met ecosystemen en de natuur omgaan.
- De EU gaat het verzorgingsbeginsel in al haar beleidsdomeinen toepassen en de grote ziekmakers een halt toeroepen.
- De EU maakt de land- en tuinbouw gifvrij en beschermt daarmee de gezondheid van boeren, omwonenden en consumenten.
- Om te hoge medicijnprijzen te voorkomen, maakt de EU de opbouw van medicijnprijzen openbaar, bestrijdt zij monopolies op medicijnen en waarborgt zij de toegankelijkheid van medicijnen.
- Dierproefvrij wetenschappelijk onderzoek naar nieuwe behandelingen en medicijnen wordt door de EU ondersteund. We zorgen ervoor dat alle burgers kunnen profiteren van de uitkomsten van dat wetenschappelijk onderzoek.

- Er wordt geïnvesteerd in een betere aanpak van postinfectieuze aandoeningen, zoals long covid en Q-koortsvermoeidheidssyndroom.
- Medicijnen moeten toegankelijk zijn voor iedereen, zeker medicijnen die met publieke steun zijn ontwikkeld. Patenten mogen dat niet in de weg staan. Het winstbejag van de farma-industrie wordt niet langer gefaciliteerd.
- Bij urgente bedreigingen van de volksgezondheid vervallen eventuele patenten op cruciale medicijnen, zodat deze op grote schaal geproduceerd kunnen worden en ook daadwerkelijk toegankelijk zijn voor iedere burger die ze nodig heeft.
- De Europese Commissie geeft volledige inzage in de afspraken die zij maakt en heeft gemaakt met de farmaceutische industrie, zoals over de deal met betrekking tot coronavaccins.
- Preventief werken aan gezondheid betekent ook dat de EU een gezonde levensstijl promoot en zich niet langer voor de kar laat spannen van de voedingsindustrie en de tabaks- en alcohollobby.
- Het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) wordt transparanter.
- We maken grensoverschrijdende zorgverlening makkelijker en toegankelijker.
- De gezondheids- en milieuvoordelen van het legaliseren en reguleren van drugs, worden als overweging meegenomen in het EU-drugsbeleid.
- De EU erkent en ondersteunt de therapeutische en medische potentie van psychedelische middelen door wetenschappelijk onderzoek naar het gebruik daarvan in de gezondheidszorg actief te financieren.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Zonder drastische veranderingen stevent de Aarde in een hoog tempo af op 3 °C klimaatopwarming in 2050. De huidige opwarming veroorzaakt al onherstelbare schade aan mens, dier en milieu. Bedrijven dragen een grote verantwoordelijkheid. Het tijdperk van vrijblijvendheid voor internationaal maatschappelijk ondernemen is voorbij. Het is tijd voor sterke en bindende maatregelen.

- Er komt ambitieuze wetgeving voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) op Europees niveau, met bindende maatregelen. Deze wetgeving verplicht bedrijven om schending van mensenrechten (inclusief kinderrechten), milieuvervuiling, aantasting van dierenwelzijn en biodiversiteitsverlies in hun productieketens te identificeren, te voorkomen en aan te pakken. Ook moeten bedrijven bijdragen aan het herstel van de veroorzaakte schade.
- Parallel aan de invoering van Europese IMVO-wetgeving zet Europa in op internationaal bindende afspraken voor multinationale ondernemingen in het kader van de onderhandelingen voor een VN-verdrag 'mensenrechten en bedrijfsleven'. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt gerespecteerd, ook in het productieproces in het buitenland. Producenten in kwetsbare landen krijgen hulp om hieraan te voldoen.
- De delving van grondstoffen kan lokale gemeenschappen ontwrichten. Om dit te voorkomen krijgen lokale gemeenschappen een centrale rol in de besluitvorming en profiteren ze mee van de baten van de projecten.
- Er komt een einde aan investeerder-staatarbitrage (ISDS- en ICS-clausules), zodat de bescherming van het milieu, het klimaat, de dieren en de mensenrechten voorrang krijgt op het winstbejag van de fossiele industrie en andere vervuilende bedrijfssectoren. Er komt geen permanent multinationaal arbitragehof (MIC).

- Bedrijven rapporteren jaarlijks over de gepaste zorgplicht (Corporate Sustainability Due Diligence Directive – CSDDD) om de negatieve gevolgen van hun activiteiten op het milieu, het klimaat, de dieren en de mensenrechten in kaart te brengen. Ze laten via een klimaatplan zien hoe ze hun uitstoot in de hele keten terugdringen.
- Bedrijven die actief zijn of zakenrelaties hebben in conflict- en hoogrisicogebieden of in de leefomgeving van inheemse volken, krijgen extra verplichtingen opgelegd om mensenrechten en natuur te respecteren.
- De ecologische integriteit van de leefomgeving van inheemse volken wordt erkend en beschermd. Deze volken zijn immers afhankelijk van die leefomgeving, zowel voor hun voedsel en huisvesting als voor hun fysieke en spirituele welzijn.
- Het maatschappelijk inkoopbeleid van bedrijven wordt in lijn gebracht met de OESO- en dierenwelzijnsrichtlijnen. De EU geeft hierbij het goede voorbeeld en koopt in 2030 honderd procent duurzaam, sociaal rechtvaardig en diervriendelijk in.
- Bedrijven geven verplicht inzicht in de herkomst van de materialen die zij gebruiken en de omstandigheden in de productieketen. Ze publiceren jaarlijks een winst- en verliesrekening voor milieu, klimaat, dieren en mensen die inzicht geeft in de impact van het bedrijf op de welvaart en het welzijn in brede zin. Onderdeel daarvan is het bijhouden van de uitstoot van broeikasgassen en een grondstoffenboekhouding.
- Alle (rapporterings-)maatregelen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen gaan gelden voor zowel multinationals als middelgrote en grote bedrijven uit alle sectoren – ook de financiële sector.
- Er komt meer budget voor het uitvoeren van het Actieplan Sociale Economie, zodat sociale ondernemingen en sociale innovatie gesteund worden. Er komt ook een Europees actieplan om jongeren met een arbeidsbeperking een positieve toekomst te bieden.

Destructieve vrijhandel

Vrijhandelsverdragen worden nu vooral gebruikt om het makkelijker en goedkoper te maken voor bedrijven om te handelen, te investeren en over de grens diensten te verlenen. De winnaars zijn de grootste bedrijven die het goedkoopst kunnen produceren. Maar goedkoper betekent vaak dat er kosten worden afgewenteld op werknemers, dieren, milieu en omwonenden. Ook voor Nederlandse en Europese boeren zijn vrijhandelsdeals vaak ongunstig. Daarnaast ondermijnen veel vrijhandelsverdragen de democratie. Ze vormen een obstakel voor landen om betere wetgeving in te voeren voor mens, dier, natuur en milieu. Ze geven multinationals de macht om miljardenclaims in te dienen tegen democratische besluiten als zij hun megawinsten in gevaar zien komen.

- Voortbestaanszekerheid, het klimaat, biodiversiteit, de volksgezondheid, mensen- en dierenrechten en regionale landbouw worden het uitgangspunt van het Europese handelsbeleid, niet de kortetermijnbelangen van multinationals en de agro-industrie.
- We zetten in op internationale afspraken om mensen, dieren, milieu, natuur en het klimaat te beschermen en de economie groener en eerlijker te maken. Niet op nog meer destructieve vrijhandelsverdragen.
- De EU stopt met de onderhandelingen over het Amazone-verwoestende EU-Mercosurverdrag met onder andere Brazilië en Argentinië. Dat verdrag leidt niet alleen tot de vernietiging van kostbare natuur en het opjagen van dieren, maar ook tot schendingen van de rechten van de inheemse bevolking. Ook zet de Europese Unie een streep door andere handelsverdragen die slecht zijn voor de natuur, dieren en mensen, zoals verdragen met Thailand, Nieuw-Zeeland en Australië.
- Als de EU handelsakkoorden sluit, moeten die gericht zijn op een groene, diervriendelijke economie en verbetering van de positie van kwetsbare of gemarginaliseerde mensen. Daarbij horen bindende en afdwingbare afspraken over duurzaamheid, biodiversiteit, klimaat, mensenrechten en dierenwelzijn.
- Producten die in de EU worden ingevoerd voldoen minimaal aan dezelfde milieu-, klimaat- en dierenwelzijnseisen als producten die hier geproduceerd worden, of er komen heffingen aan de grens om boeren en andere producenten te beschermen tegen oneerlijke concurrentie. Als dit in strijd is met de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), dan schrikt Europa er niet voor terug om het tot een (proef)proces te laten komen.
- EU-landen spreken af om geen verzekeringen meer te financieren voor fossiele projecten of de veehouderij buiten de Europese Unie (de zogenaamde exportkredietverzekeringen).
- Bij onderhandelingen over handel eisen we dat maatschappelijke organisaties, inheemse volken en vakbonden uit de betrokken landen een sterke stem krijgen. Geen besluiten over hen, zonder hen.
- Vrijhandelsverdragen beperken vaak de zeggenschap van nationale en lokale volksvertegenwoordigers. Wij willen dat het onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie aan nationale parlementen wordt voorgelegd.
- Het besluit over handelsverdragen ligt bij nationale parlementen. Verdragen mogen pas in werking treden na goedkeuring door alle parlementen van de EU. Dit wordt strikt nageleefd. Nationale parlementen worden niet meer geconfronteerd met voldongen feiten, maar worden vanaf het begin goed geïnformeerd over de onderhandelingen.
- De Tweede Kamer en het Europees Parlement krijgen meer mogelijkheden om onderhandelingen over handelsverdragen te controleren.
- Europa herzielt alle verdragen die multinationals de mogelijkheid geven om buiten de normale rechter om miljardenclaims in te dienen via zogenaamde investeringsbescherming (zoals ICS of ISDS). Dat geldt ook voor het verdrag met Canada (CETA).
- Het Energiehandvestverdrag (Energy Charter Treaty) is een fossiel uit het fossiele tijdperk. De Europese Unie zet haar besluit door om zich als geheel uit het verdrag terug te trekken.

- Het CEPA-verdrag is een ramp voor de natuur en inheemse bevolking in Indonesië, zoals de West-Papoeas. De onderhandelingen met Indonesië over CEPA worden stopgezet en de al gemaakte afspraken worden herzien.

Banken aan banden

Zonder een grotere bijdrage van de financiële sector is een transitie naar een duurzame economie niet mogelijk. Banken, verzekeraars, vermogensbeheerders en andere financiële instellingen zouden veel meer verantwoordelijkheid moeten nemen in deze transitie. Maar anno 2024 is het gros van deze instellingen nog steeds gericht op risicovol kortetermijnrendement. Om de financiële én ecologische stabiliteit te garanderen, is strakke regulering van de financiële sector nodig. Dit geldt voor alle spelers die op de Europese financiële markt actief zijn.

- Er komen duidelijke regels voor banken om inzichtelijk te maken hoeveel geld zij investeren in klimaatdoelstellingen en het verduurzamen en diervriendelijker maken van de Europese economie.
- Investerings in gas, kernenergie, biomassa en de vee-industrie mogen nooit worden meegerekend als duurzame investering: de EU-regels worden op dit punt aangepast.
- Om te voorkomen dat banken in betalingsnood komen, houden zij verplicht grotere geldreserves aan. Banken die een bedreiging vormen voor het financiële systeem als ze zouden omvallen ('too big to fail') worden opgesplitst.
- De EU legt speculatie met voedsel- en energieprijzen aan banden.
- Banken en beleggingsplatforms mogen geen risico's nemen ten koste van hun klanten. Wij willen af van ondoorzichtige financiële producten.
- We ondersteunen regulering van cryptoplatforms, met als doel om de duurzaamheid van crypto te verbeteren.
- De EU bevordert de totstandkoming van bankenbelastingen en belastingen op financiële transacties, waarvan de opbrengsten worden verdeeld onder de EU-landen.

- Het wordt voor banken, verzekeraars, vermogensbeheerders en andere financiële instellingen verboden te investeren in wapens, fossiele industrie en andere projecten die overduidelijk klimaat, natuur en milieu schaden. Er worden strenge mensenrechten-, dierenwelzijns- en klimaatcriteria opgesteld voor investeringen.

Belastingontwijking aanpakken

Iedereen moet zijn eerlijke deel aan belasting betalen. Op dit moment gebeurt dat niet. We zien dat grote bedrijven er alles aan doen om zo min mogelijk belasting af te dragen. Nederland is nog steeds een van de grootste belastingparadijzen ter wereld en faciliteert belastingontwijking. De gewone burger, kleine bedrijven en landen in het mondiale Zuiden krijgen daarvoor de rekening gepresenteerd. De Europese Unie heeft een grote rol in het aanpakken van grensoverschrijdende belastingontwijking, zodat grote bedrijven en aandeelhouders van die bedrijven hun eerlijke aandeel in de belastingen gaan betalen.

- De EU minimaliseert (onderhandse) afspraken over belastingtarieven (rulings) tussen grote bedrijven en overheden en zet waar die nog bestaan in op transparantie.
- De EU zet in op samenwerking tussen verschillende belastingautoriteiten in de lidstaten om belastingontwijking aan te pakken.
- Om belastingontwijking te verminderen wordt publieke Country-by-Country reporting (CbC, landenrapport), waarbij bedrijven aangeven hoeveel belasting ze betalen in elk land, verplicht voor alle landen waar een bedrijf actief is. Dit geldt dus ook voor landen die niet op de zwarte lijst staan en ook voor bedrijven die minder dan 750 miljoen euro omzet hebben.

- De zwarte lijst voor belastingparadijzen van de EU wordt uitgebreid met landen (inclusief landen binnen de EU) die bedrijven de mogelijkheid bieden om in de praktijk nul procent belasting te betalen, of die bedrijfseigenaren de mogelijkheid bieden om niet-traceerbaar te zijn. Aan de lijst worden sancties gekoppeld. De lijst wordt door een onafhankelijke instantie opgesteld aan de hand van vooraf vastgestelde, voor iedereen inzichtelijke criteria.
- De EU stimuleert groene belastingafspraken tussen lidstaten. Er wordt extra belasting geheven op milieuvervuilende en dieronvriendelijke producten, ook op de producten die de EU importeert. De opbrengsten gebruiken we om de economie te vergroenen en om mensen die niet rond kunnen komen te helpen.
- Heffingen op digitale diensten worden mogelijk, zodat techgiganten eerlijk belasting gaan betalen.
- Uitvindingen die met hulp van subsidies en dus maatschappelijk geld ontwikkeld zijn, komen in publieke handen. Er worden geen patenten verleend op uitvindingen en producten die met behulp van publiek geld tot stand komen. Op die manier kan iedereen ervan profiteren, ook buiten Europa.

5.

Groen, transparant en demo- cratisch

De kracht van burgers centraal

Alle bewoners van onze planeet, mensen én andere dieren, hebben recht op een veilige, gezonde en stabiele toekomst zonder uitbuiting, honger en geweld. De Europese Unie heeft de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een groene, rechtvaardige en diervriendelijke wereld. Daarvoor is een transparante en democratische EU nodig. Waarin niet de megawinsten van de agro-industrie en multinationals vooropstaan, maar de belangen van mensen, dieren, natuur en milieu. De rechtsstaat, democratie en vrije pers worden verdedigd en we staan op tegen onrecht, zowel in Europa als daarbuiten.

Europese besluitvorming is te vaak het resultaat van onderhandelingen achter gesloten deuren, van ondoorzichtige bureaucratie en van de verborgen lobby van het bedrijfsleven. Het streven naar totale vrijhandel met landen buiten de EU, met zo min mogelijk regels voor bedrijven, gaat ten koste van mensen, dieren, natuur en klimaat.

Niet hebzucht en de honger naar economische groei, maar compassie en duurzaamheid moeten vooropstaan in Europa. Daarom wil de Partij voor de Dieren een Europese Unie waarin landen met elkaar samenwerken om de voortbestaanszekerheid van mensen en andere dieren te garanderen. Waarin we zij aan zij staan met burgers die de weg wijzen naar een veilige, groene, sociale en diervriendelijke wereld. Samen doorbreken we oude machtsstructuren, zodat alle mensen weer de ruimte krijgen om mee te beslissen over de toekomst. Verwoestende commerciële belangen leveren macht in. We versterken de positie van burgers en maatschappelijke organisaties. Geen blinde focus op economische groei, maar op internationaal niveau samenwerken voor een leefbare Aarde.

Voor een sociaal en rechtvaardig Europa is democratie zo dicht mogelijk bij de burger belangrijk. Daarom regelen we dicht bij huis wat kan en in de EU wat nodig is. Het oplossen van grensoverschrijdende problemen zoals de klimaat- en biodiversiteitscrisis vraagt om Europese inzet. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de EU opkomt voor mensen- en dierenrechten, grondrechten, de democratie, onafhankelijke rechtspraak en vrije journalistiek. Op andere vlakken heeft maatwerk op nationaal niveau, dicht bij de burger, onze voorkeur. De inrichting van ons sociale zekerheidssysteem, ons pensioenstelsel, onze gezondheidszorg, defensie en andere publieke diensten zijn in beginsel nationale bevoegdheden. De democratische controle hierop is aan de nationale parlementen. De Partij voor de Dieren stelt zich constructief op als Europese plannen daadwerkelijk zorgen voor sociale, ecologische of diervriendelijke vooruitgang.

Een democratische Europese Unie

Een groot deel van de Brusselse macht ligt bij de Europese Commissie, een ondemocratisch bestuursorgaan waar burgers en volksvertegenwoordigers nauwelijks vat op hebben.

Onderhandelingen over wetgeving tussen de EU-landen, de Europese Commissie en het Europees Parlement vinden te vaak plaats achter gesloten deuren. Daarbij worden ingrijpende afspraken gemaakt die vaak onvoldoende zijn afgestemd met burgers en hun vertegenwoordigers. Het welzijn van mensen en andere dieren moet vooropgesteld worden in de Europese besluitvorming. We willen betere democratische controle op de besluiten die in Brussel worden genomen. De stem van burgers en de rechten van onze stemloze planeet worden het uitgangspunt van de Europese besluitvorming.

- De invloed van Europese burgers wordt vergroot door, naast de Europese Commissie, ook het Europees Parlement het recht te geven om initiatiefvoorstellen voor nieuwe wetgeving te doen.
- Stemmingen van de EU-ministers (Raad van Ministers) en de nu geheime ambtelijke afstemming vooraf (door het Comité van Permanente Vertegenwoordigers, Coreper) worden openbaar en zijn voor iedereen live te volgen via internet.
- Ministers brengen voor elke stemming in de Raad hun nationale parlementen op de hoogte over hoe zij gaan stemmen en doen dat tijdig, zodat nationale parlementen eventueel nog kunnen bijsturen.
- Onderhandelingen over wetgeving tussen de lidstaten, de Commissie en het Parlement worden openbaar en zijn live te volgen via internet.
- Alle vergaderingen van de 27 Eurocommissarissen, waarbij vaak ingrijpende besluiten worden genomen, worden openbaar.
- Elke stem dient gehoord te worden. We verzetten ons tegen de invoering van kiesdrempels bij de verkiezingen voor het Europees Parlement.
- De kiesgerechtigde leeftijd voor het Europees Parlement wordt verlaagd naar 16 jaar.

- Zolang het democratisch gehalte, de controleerbaarheid en de transparantie van de Europese Unie ontoereikend zijn, gaan er geen nieuwe bevoegdheden naar de EU. Als daar toch plannen voor zijn, moet de bevolking zich daar via nationale referenda over kunnen uitspreken. De referenda worden zorgvuldig georganiseerd, waarbij geborgd wordt dat burgers onafhankelijk en voldoende geïnformeerd worden.
- Besluitvorming in Europa over buitenlandbeleid en belastingen geschiedt zo veel mogelijk bij consensus. In het geval van mensenrechtenschendingen gaat een gekwalificeerde meerderheid beslissen. Dit voorkomt bijvoorbeeld dat Hongarije sancties tegen Rusland kan blokkeren of steun aan Oekraïne kan ontzeggen.
- Europa spreekt zich uit tegen ecocide en het schenden van mensen- en dierenrechten. Europa legt gerichte sancties op aan landen die zulke schendingen begaan, mits daarvoor steun is van een gekwalificeerde meerderheid van EU-landen.
- Lidstaten die grondrechten schenden, krijgen sancties opgelegd door de EU.

Onafhankelijk en transparant

De banden tussen Brussel en het bedrijfsleven zijn veel te nauw. Lobbyisten van multinationals hebben een grote vinger in de pap, terwijl burgers grotendeels buitenspel staan. Veel lobbyactiviteiten vinden buiten zicht plaats, waardoor democratische controle onmogelijk is. De Partij voor de Dieren wil dat de Europese Unie transparant en onafhankelijk van multinationals gaat opereren.

- Eurocommissarissen, voorzitters van de EU en hun naaste verwanten mogen geen belangen hebben die een onafhankelijk functioneren in de weg (kunnen) staan. Als zij hun post verlaten, mogen zij vijf jaar lang niet werken als lobbyist of ander werk doen dat belangenverstrengeling impliceert.
- Er komen strengere regels voor Europarlementariërs om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Zo mogen Europarlementariërs niet langer zitting nemen in commissies die besluiten nemen over bedrijven en bedrijfstakken waarin zij zelf een financieel belang hebben.
- Fossiele lobbyisten horen niet thuis in de Brusselse instellingen en worden voortaan geweerd.
- We maken alle lobby pogingen transparant en maken openbaar met wie de Eurocommissarissen, Europarlementariërs en ambtenaren praten.
- Dienstreizen door parlementariërs worden altijd betaald uit eigen budget, zonder financiële vergoeding door derde partijen.
- Aanmelding in het lobbyregister wordt verplicht voor alle EU-instellingen. Zo worden alle contacten met belangenbehartigers tijdens de totstandkoming van beleid inzichtelijk. De registratie wordt strikt gehandhaafd en de ingevoerde gegevens worden gecontroleerd.
- Wij willen échte openbaarheid van bestuur. Burgers en organisaties horen makkelijk inzicht te kunnen krijgen in voorstellen en besluiten. Documenten over wetgevende dossiers worden proactief gepubliceerd.
- Bij besluiten over wetsvoorstellen en beleid maken de Europese Commissie en alle leden van het Europees Parlement duidelijk op welke manier belangenbehartigers invloed hebben gehad op de totstandkoming van het beleid.
- De salarissen en onkostenvergoedingen van Europarlementariërs uit de verschillende landen worden gelijkgetrokken op het niveau van het gemiddelde dat parlementariërs ontvangen in alle EU-lidstaten.
- Er komen strenge regels voor benoemingen van ambtenaren en medewerkers van de Europese Commissie, adviesinstellingen en uitvoerende organisaties in Brussel, zoals de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA). Hiermee worden belangenconflicten echt tegengegaan. We maken daarmee een einde aan de draaideurconstructies waarin medewerkers van de chemische industrie en pesticidenfabrikanten hun eigen producten goedkeuren.

Inspraak voor iedereen

Onze democratie is van grote waarde. We zijn met zijn allen verantwoordelijk voor het behoud van de democratie. Maar veel mensen voelen zich al lang niet meer gehoord door de politiek. Daar gaan we iets aan doen. Het Europees burgerinitiatief is een van de weinige mogelijkheden voor burgers om belangrijke onderwerpen op de Europese agenda te zetten. Er zijn verschillende succesvolle burgerinitiatieven geweest. Deze gaan opvallend vaak over de onderwerpen waar de Partij voor de Dieren elke dag voor knokt: een einde aan de vee-industrie, bont en het gebruik van gevaarlijk landbouwgif zoals glyfosaat. Helaas werkt dit belangrijke instrument nog niet goed, doordat de succesvolle burgerinitiatieven voor een verbod op glyfosaat en voor een bont- en kooivrij Europa aan de kant zijn geschoven door de Europese Commissie en het Europees Parlement. Zo doen we geen recht aan de zorgen die bij burgers leven en komen we niet tot een duurzame oplossing voor deze zorgen. We gaan het vertrouwen in de politiek terugwinnen.

- Het wordt makkelijker om een Europees burgerinitiatief te tekenen. Een succesvol burgerinitiatief met meer dan één miljoen handtekeningen leidt altijd tot het vaststellen van een standpunt van het Europees Parlement en tot betekenisvolle actie en wetsvoorstellen van de Europese Commissie.
- Bij het instellen van burgerpanels, ronde tafels en burgerberaden wordt gezorgd voor een evenwichtige afspiegeling van de samenleving. We zorgen ervoor dat deze participatie niet wordt gekaapt door het bedrijfsleven en multinationals, of wordt gebruikt voor greenwashing van beleid.
- Publieksconsultaties worden door de Europese Commissie actief onder de aandacht gebracht van de Europese burgers.
- Bij openbare raadplegingen van de Europese Commissie wordt de input van burgers en maatschappelijke organisaties minstens even zwaar meegewogen als de input van bedrijven.
- De Europese instellingen bewaken en garanderen het recht om te demonstreren.

Een leefbaar en betaalbaar Europa

De meerjarenbegroting van de Europese Unie bedraagt 1211 miljard euro. In 2021 leende de Europese Commissie daarbovenop nog eens 807 miljard euro in het kader van het Europese corona- en herstelfonds. De totale EU-begroting voor de periode 2021-2027 kwam daarmee uit op meer dan 2000 miljard euro. Er is dus heel veel geld in Brussel, maar dat wordt vaak uitgegeven aan verkeerde zaken. Ruim een derde van de Europese basisbegroting gaat naar landbouw- en visserijsubsidies. Deze miljardensubsidies komen onder meer terecht bij megastallen, monsterboten en giftige landbouw. Tegelijkertijd is er een voortdurende roep om nog hogere Europese miljardenbudgetten. Dat is niet te verantwoorden in tijden waarin gewone mensen elk dubbeltje moeten omdraaien. We willen een leefbaar en betaalbaar Europa, dat geld zorgvuldig uitgeeft aan zaken die het algemeen belang dienen.

- De huidige vervuilende en verwoestende Europese landbouw- en visserijsubsidies worden afgeschaft. Het bespaarde geld zetten we in om boeren en vissers te helpen omschakelen naar duurzame banen, plantaardige, biologische landbouw en natuurherstel.
- Er komt een einde aan de geldverslindende en milieuvervuilende verhuizingen tussen Brussel en Straatsburg. Het Europees Parlement vergadert voortaan alleen nog in Brussel en blijft online vergaderingen faciliteren.
- Het EU-budget wordt niet verder verhoogd: bestaande gelden worden herverdeeld in het belang van mens, dier, natuur, milieu en klimaat. Ongebruikt geld wordt teruggegeven aan de EU-landen. Europees geld mag niet langer schade toebrengen aan het klimaat.
- Wanneer de EU subsidies uitkeert, worden aan de besteding bindende sociale, dierenwelzijns- en duurzaamheidseisen gesteld.
- Duizenden Europese ambtenaren verdienen meer dan de Nederlandse minister-president. De Partij voor de Dieren wil dat hoge salarissen van ambtenaren en Eurocommissarissen omlaag gaan.

- De eurozone wordt niet verder uitgebreid.
- Het voltallige Europees Parlement krijgt stemrecht over het beheer, het onderhoud, de aankoop en de huur van gebouwen voor EU-instellingen; we kunnen dit niet overlaten aan de selecte club Europarlementariërs die nu dure contracten afsluit voor gebouwen in Brussel en Straatsburg.
- Lidstaten zijn solidair met elkaar, maar gaan niet gezamenlijk de schulden van andere lidstaten dragen.
- EU-landen houden zelf de regie over publieke diensten, zoals het openbaar vervoer en onze water- en energievoorziening. Europa mag lidstaten niet dwingen hun natuurlijke hulpbronnen, zoals Gronings gas, te exploiteren. Wel zetten we in op betere Europese samenwerking om grensoverstijgende knelpunten aan te pakken, zoals de noodzaak om een uitgebreid, betaalbaar en toegankelijk internationaal treinnetwerk te bevorderen.
- EU-landen houden zeggenschap over hun eigen begrotingen en de opbrengst van belastingen gaat naar de lidstaten. De bevoegdheid van nationale parlementen om namens burgers te besluiten over de inning van belastinggeld mag niet worden aangetast.

Gelijke kansen en keuzevrijheid voor iedereen

Racisme en andere vormen van discriminatie zijn aan de orde van de dag. Ze zijn zowel zichtbaar als onzichtbaar verweven in onze systemen en structuren. Daar strijden we tegen. Iedereen moet gelijke kansen krijgen en zich vrij en veilig kunnen voelen. We hechten grote waarde aan het recht op zelfbeschikking, zoals het recht op controle over je eigen leven en lichaam, het recht op houden van wie jij houdt, het recht om te geloven wat jij gelooft en het recht om je te presenteren zoals je bent. De Europese Unie staat voor gelijke rechten van alle burgers en gelijke kansen voor iedereen. Discriminatie is onacceptabel, op welke grond dan ook. De rol van de EU is om deze rechten te beschermen en te faciliteren. We spreken ons in de Europese Unie uit tegen elke vorm van racisme en discriminatie.

- De EU bestrijdt alle vormen van discriminatie, bijvoorbeeld op basis van afkomst, genderidentiteit, genderexpressie, sekse, leeftijd, beperking, uiterlijke kenmerken, geloofsovertuiging of seksuele oriëntatie.
- Discriminatie wordt aangepakt met afdwingbare wetgeving. De EU stuurt aan op daadkrachtige handhaving en bevordert bewustwording en voorlichting.
- Gendergelijkheid, diversiteit en inclusie worden in alle Europese beleidsdomeinen gewaarborgd.
- Online veiligheid is van groot belang. Er komt een aanpak tegen groepsbelediging, digitaal pesten, discriminatie en oproepen tot racistisch of elke andere vorm van geweld op sociale media en internetfora.
- De EU stimuleert gelijke kansen voor alle genders op de arbeidsmarkt, in openbare besturen, in de politiek en in de sportwereld.
- De EU zet zich in tegen de loonkloof en het glazen plafond.
- Er komt een gelijkwaardige vertegenwoordiging van gemarginaliseerde groepen (zoals mensen van kleur, vrouwen en lhbtqia+'ers) in bestuursorganen, raden van bestuur en in de politiek.

- De EU geeft zelf het goede voorbeeld door te zorgen voor een betere vertegenwoordiging van gemarginaliseerde groepen in Europese topfuncties in de Europese Commissie, het Europees Parlement en in de andere Europese instellingen en agentschappen.
- Gelijke rechten van ouderen en mensen met een beperking worden gewaarborgd. Zo horen toegang tot publieke voorzieningen, openbare instellingen en vervoer vanzelfsprekend te zijn. Alle wetsvoorstellen worden getoetst aan het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.
- Afkomst, leeftijd, seksuele oriëntatie, gender-identiteit, geloofsovertuiging, neurodivergentie, een beperking, huidskleur of andere uiterlijke kenmerken mogen niemand belemmeren of benadelen. De werkvloer wordt geschikt gemaakt voor en door alle werknemers.
- De EU neemt verdere stappen om ervoor te zorgen dat alle lidstaten voldoen aan het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Dit gebeurt via onder andere investeringen in concrete doelen, ondersteunend budget, monitoring, kennisdeling en bewustwording. Bij het maken van beleid wordt gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigheid; mensen met een beperking hebben altijd een plek aan tafel: niks over hen zonder hen.
- Arbeidsmigranten worden beter beschermd tegen uitbuiting. We hebben grote zorgen over de omstandigheden waaronder deze mensen moeten leven en werken, veelal tegen een minimale vergoeding.

Steun voor de regenbooggemeenschap

Lhbtqia+-mensen worden geconfronteerd met stereotypen, discriminatie, uitsluiting en geweld. Ondanks de vele Europese wetten en mooie woorden, worden zij onvoldoende beschermd. We willen vooruit en eisen dat alle mensen van dezelfde rechten en vrijheden kunnen genieten.

- De Europese Unie initieert een handvest voor fundamentele rechten van lhbtqia+-mensen waarin hun rechten expliciet worden gegarandeerd.
- De EU investeert meer geld in steun voor de lhbtqia+-beweging in landen waar lhbtqia+-mensen onder druk staan, zoals in Centraal- en Oost-Europa. Ook bevordert de EU dat noodhulp ook onderdrukte groepen zoals lhbtqia+-personen bereikt.
- De EU promoot en faciliteert een doeltreffend lhbtqia+-emancipatiebeleid.
- Alle Europese landen doen het uiterste om discriminatie van lhbtqia+-mensen te voorkomen en bestrijden. Er komt bijzondere aandacht voor de aanpak van discriminatie om een combinatie van gronden, zoals lhbtqia+-personen van kleur, of mensen met een biculturele en religieuze achtergrond. Ook komt er extra aandacht voor transgender, intersekse en non-binaire personen.
- De EU zet zich in om geweld tegen lhbtqia+-mensen te voorkomen en te bestrijden.
- Europese landen die non-lhbtqia+-zones instellen worden hard bestraft.
- De officiële geslachtsregistratie wordt zo veel mogelijk afgeschaft in Europa.
- Ieders burgerlijke staat wordt in alle Europese landen erkend. Dat je getrouwd bent met iemand van hetzelfde geslacht mag in geen enkel land betekenen dat jij en je partner worden gediscrimineerd.
- Alle paren krijgen dezelfde rechten als heteroseksuele paren, ook wat betreft de adoptie van kinderen. Meerouderschap, waarbij er meer dan twee wettelijke ouders zijn, wordt erkend in de hele EU.
- Verplichte sterilisatie van transgender personen wordt verboden in de Europese Unie.

- In het belang van donorkinderen komt er een Europese databank van sperma- en eiceldonoren waarin wordt bijgehouden in welke landen, wanneer en hoe vaak iemand heeft gedoneerd. Europa ondersteunt landen bij onderzoek naar fraude met donaties, indien nodig.
- Er komt Europese wetgeving waarin draagmoederschap erkend wordt. De EU zet zich in om (commerciële) uitbuiting van draagmoederschap te voorkomen.
- De EU beschermt intersekse kinderen tegen medisch niet-noodzakelijke behandelingen. Intersekse kinderen moeten zo zélf kunnen kiezen wat er met hun lichaam gebeurt.

Vrije pers en media

Onafhankelijke, pluriforme journalistiek en media en betrouwbare informatievoorziening zijn essentieel voor het functioneren van een democratische samenleving. De Partij voor de Dieren wil dat de EU de journalistieke vrijheid beschermt en stimuleert.

- De EU bestrijdt machtsconcentraties en belangenverstrengeling tussen media en politiek. Ze zet zich in voor vrije pers, divers media-aanbod en wettelijke bronbescherming voor journalisten.
- We versterken de toegankelijkheid en omvang van fondsen voor onafhankelijke journalistiek en steunen meer investeringen in onderzoeksjournalistiek. Daarbij is er aandacht voor duurzaamheid, inclusie en diversiteit.
- We komen op voor de rechten van journalistieke organisaties en makers om eerlijk betaald te krijgen door techgiganten (Google, Meta etc.) voor het gebruik van hun werk.
- Er komt een verplichting voor aanbieders van kunstmatige intelligentie (AI) om transparant te zijn over de manier waarop ze gebruikmaken van nieuwsartikelen en andere bronnen.

Onderwijs, kennis en cultuur

Toegang tot onderwijs helpt om armoede en sociale uitsluiting te voorkomen, menselijke en maatschappelijke waarden te handhaven en alle vormen van discriminatie aan te pakken. Volgens recente cijfers van de OESO kampt in Europa nog 20% van de beroepsbevolking met te weinig vaardigheden op gebied van taal en rekenen. Een kwart van de Europese volwassenen kan niet effectief gebruiken van informatie- en communicatietechnologie. Zelfs in een rijk land als Nederland leeft bijna 10% van de kinderen in armoede. Door iedereen in Europa de mogelijkheid te geven om goed onderwijs te volgen, kunnen we voor iedereen de kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Cultuur zorgt voor begrip en verbinding. We ondersteunen een sterke kunst-, cultuur- en mediasector, die de ruimte krijgt om vernieuwend en kritisch te zijn en waarin makers eerlijk worden beloond.

- Lidstaten garanderen het recht op toegang tot inclusief onderwijs voor alle kinderen en jongeren.
- De invloed van bedrijven en multinationals op de inhoud van onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt beperkt. De EU zorgt ervoor dat universiteiten minder afhankelijk worden van commerciële geldstromen.
- Wetenschappelijke publicaties dienen vrij toegankelijk te zijn.
- De EU stimuleert de culturele samenwerking tussen nationale regeringen onderling en met internationale organisaties. Daarbij wordt geïnvesteerd in gezamenlijke en eerlijke arbeidsvoorwaarden en vergoedingen voor makers.
- De creatieve sector en de erfgoedwereld worden actief betrokken bij het aanpakken van maatschappelijke opgaven, zoals sociale rechtvaardigheid en de klimaat- en natuurgroei. De kracht van cultuur wordt onderdeel van de Green Deal.
- De EU financiert en faciliteert initiatieven op het gebied van film, kunsten en de rest van de creatieve sector. Daarbij is het bevorderen van diversiteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod belangrijk.

- De EU bevordert de verspreiding en toegankelijkheid van literatuur door te investeren in vertaling en digitalisering.
- De EU biedt lidstaten hulp bij de bescherming van hun cultureel erfgoed. Tot cultureel erfgoed behoren geen zaken die het welzijn van dieren, natuur of milieu aantasten. Stierenvechten en foie gras-productie zijn barbaars, krijgen dus geen erfgoedstatus en worden afgeschaft.
- Het auteursrecht en het auteurscontractenrecht worden gemoderniseerd om de positie van makers te versterken.
- De positie van makers ten opzichte van bijvoorbeeld streamingdiensten als Spotify wordt versterkt, waardoor zij een eerlijke vergoeding krijgen voor hun werk.

Privacy is niet verhandelbaar

Digitale rechten, zoals het recht op privacy, zelfbeschikking en zelfontplooiing, worden leidend in onze omgang met digitale technologie. Digitalisering biedt steeds meer kansen, maar behelst ook bedreigingen. We kunnen elkaar wereldwijd snel ontmoeten en van elkaar leren. We kunnen de tijd die we uitsparen door automatisering gebruiken voor zinvol werk en voor elkaar. We kunnen kennis over de hele wereld met elkaar delen en zo groene transitie versnellen. Maar als we niet oppassen, is de keerzijde groot. Digitale intimidatie, deepfakes en vergaande dataverzameling door multinationals en overheden zetten de privacy en veiligheid van burgers op het spel.

- De EU gaat persoonsgegevens op het hoogste niveau beschermen en waarborgt de privacy van gebruikers van chatapps en andere internetdiensten.
- Bedrijven worden streng gehouden aan de principes Privacy by Design en Privacy by Default. Dat betekent dat er zo min mogelijk data verzameld worden en dat de standaardinstellingen altijd privacyvriendelijk zijn.
- Gebruikersdata worden niet doorverkocht of ingezet voor commercieel gewin. We zetten in op een algeheel Europees verbod op tracking-technologie, waarmee enorme hoeveelheden persoonsgegevens van internetgebruikers worden verzameld en daarna gebundeld doorverkocht. Het ongevraagd verzamelen en opslaan van gegevens van Europese burgers en bedrijven door buitenlandse inlichtingendiensten is onacceptabel. De EU treft maatregelen om deze privacy-schendingen zo spoedig mogelijk te stoppen. Het huidige EU-VS-privacyschild is niet afdoende en wordt verbeterd.
- Bedrijven mogen alleen gegevens verzamelen als daar nadrukkelijk toestemming voor is gegeven, waarbij op een korte, makkelijk leesbare manier aan de gebruiker wordt uitgelegd waar deze voor worden gebruikt. Weigeren is altijd een optie.
- Burgers krijgen meer zicht in de gegevens die over hen zijn opgeslagen en betere mogelijkheden om zich uit datasystemen te laten verwijderen. Bedrijven melden hoe vaak ze gegevens ten behoeve van justitie openbaar hebben moeten maken.
- Er worden geen biometrische gegevens verzameld en uitgewisseld, anders dan nodig voor identificatie door justitie door middel van bijvoorbeeld vingerafdrukken of DNA.
- Er komt een meldplicht voor datalekken. Bedrijven worden verplicht om ook de getroffen burgers zelf in te lichten als hun gegevens zijn gelekt. Hackers die beveiligingslekken blootleggen genieten bescherming.
- Al het Europese beleid op het gebied van aftappen, verzamelen en opslaan van gegevens van burgers wordt scherp herzien in het belang van de privacy. Zo komt er een einde aan de bewaarplicht voor telefoon- en internetgegevens, het doorgeven van passagiersgegevens aan de VS, de inzage in Europese banktransacties door de VS en de verplichte opname van vingerafdrukken in reisdocumenten.
- Nieuwe beleids- en wetsvoorstellen van de EU worden getoetst op de gevolgen voor de privacy.

Wanneer deze de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aantasten, worden ze aangepast of gaan ze van tafel. Cybersecurity bereik je niet met het schenden van grondrechten.

- Opsporingsinstanties mogen geen toegang tot computers krijgen zonder dat daar een zwaarwichtige, door de rechter te toetsen reden voor is.
- Bank- en betaalgegevens van burgers zijn vertrouwelijk en moeten dat ook blijven. Het onderdeel 'toegang van derden tot de betaalrekeningen' van de richtlijn betaaldiensten (PSD2) wordt afgeschaft.
- Clouddiensten van grote internetdiensten moeten binnen de EU fysiek opgeslagen worden.
- IT-infrastructuur en diensten essentieel voor Europese instanties worden ondergebracht bij Europese bedrijven of in eigen beheer genomen.
- De privacy van demonstranten wordt beschermd. ID-controles van vreedzame demonstranten zijn in strijd met het demonstratierecht, het recht op privacy en het recht op gegevensbescherming. Surveillance van vreedzame demonstranten stopt.
- Burgers hebben recht op een vrij internet zonder filters, blokkades of doorgifte van gegevens door providers. Netneutraliteit wordt wettelijk gegarandeerd.
- Zelflerende systemen, waarbij computers besluiten nemen over mensen zonder menselijke inmenging, worden aan streng ethisch en privacytoezicht onderworpen. Ook wordt erop gelet of deze systemen discriminatoire besluiten nemen. De overheid gebruikt geen black box-algoritmes.
- Bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie wordt een ethische toets verplicht. Al bestaande systemen worden aan ethische toetsing onderworpen.
- Content die gemaakt is door kunstmatige intelligentie moet altijd direct te herkennen zijn door bijvoorbeeld een watermerk of logo.
- De EU investeert in wetenschappelijk onderzoek naar verantwoorde en veilige kunstmatige intelligentie.
- Door kunstmatige intelligentie kunnen computers met één druk op de knop nieuwe kunst maken in de stijl van bestaande kunstenaars. Daarom moderniseren we het auteursrecht, zodat dit beter aansluit bij de huidige tijd. Hierbij is het belangrijk dat makers een passende vergoeding krijgen.
- Er komen strenge duurzaamheidsnormen voor de ICT-sector, inclusief de energieslurpende datacenters, om energie en water te besparen.
- Europa stimuleert het gebruik van open standaarden, opensourcesoftware en open hardware en overheden gebruiken deze waar mogelijk.
- Burgers die niet uit de voeten kunnen met de digitale middelen van de overheid, kunnen altijd bij een fysieke balie terecht. Communicatie per post blijft altijd mogelijk. Op alle overheidslagen worden de principes van digitale inclusie en toegankelijkheid in acht genomen en toegepast.
- De toegang tot contant geld en de functie ervan als betaalmiddel worden gewaarborgd.

6.

Diepgroene samen- werking

Voor vrede en rechtvaardigheid

De Partij voor de Dieren staat voor internationale solidariteit en voor samenwerking met mensen die zich overal ter wereld inzetten voor rechtvaardigheid voor mens, dier en natuur. Internationaal bouwen we aan een moedige politieke beweging die het welzijn van alle levende wezens vooropstelt en de ecologische grenzen respecteert. De Partij voor de Dieren werkt daarvoor al jaren samen met zusterpartijen en activisten in Europa, het Midden-Oosten, Canada, de Verenigde Staten, Zuid-Amerika, Azië en Afrika. Ook binnen het Europees Parlement smeden we sterke coalities en maken we met ons unieke geluid dagelijks het verschil.

Over grenzen heen denken zit in het DNA van de Partij voor de Dieren. Al onze activiteiten en al onze oplossingen zijn gebaseerd op een planeetbreed, ecocentrisch perspectief. Onze doelen gaan over universele behoeften, ongeacht het land waar je woont: alle wereldburgers (mensen én andere dieren) hebben recht op een veilige, gezonde en stabiele leefomgeving. In een wereld waarin vrede, mensenrechten en democratie onder druk staan, komt de Partij voor de Dieren op voor het beschermen van grondrechten en tonen we solidariteit.

Landen die hulp nodig hebben kunnen vanzelfsprekend op de Europese Unie rekenen. Deze steun is echter te vaak gekoppeld aan economische voordelen voor Europa. Wat de Partij voor de Dieren betreft, is hulp nooit afhankelijk van vestiging van Europese bedrijven of het afsluiten van vrijhandelsverdragen. Economische belangen maken plaats voor het beschermen van het welzijn van mensen en andere dieren en hun leefomgeving.

De Partij voor de Dieren zoekt de oplossingen voor internationale conflicten vooral in het verstevigen van de democratie en samenwerking. Dit kan niet zonder krachtig klimaat- en natuurbeleid en het versterken van het maatschappelijk middenveld. Ook het versterken van onderwijs, gezondheidszorg en inclusiviteit hebben prioriteit.

Europa in de wereld

De oorlog in Oekraïne maakt duidelijk dat het belangrijk is dat landen die de democratie en de rechtsstaat hoog in het vaandel dragen elkaar steunen. De financiële hulp aan Oekraïne en de solidariteit met Oekraïense vluchtelingen laat de kracht en eensgezindheid van de EU zien. Dat steunt de Partij voor de Dieren vanzelfsprekend. Helaas is Europa niet in alle gevallen eensgezind als het aankomt op het beschermen van mensenrechten. Zo spreekt Europa zich maar mondjesmaat uit tegen het geweld van de Israëlische regering tegen burgers in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever. Behalve door geopolitieke belangen worden veel besluiten van de EU ingegeven door economische belangen.

De Partij voor de Dieren wil dat niet economische belangen leidend zijn in Europa, maar mensenrechten, dierenrechten en duurzaamheid.

- De Europese Unie is geen geopolitieke unie maar een waarde-unie, waar mensenrechten, dierenrechten en rechten voor de natuur centraal zouden moeten staan.
- Europa spreekt zich altijd uit tegen mensenrechtenschendingen en ecocide in de wereld.
- EU-landen beslissen zelf over het inzetten van hun leger en levering van wapens. Er komt geen Europees leger.
- Bij de afweging om over te gaan tot militaire steun, zijn internationale solidariteit, zelfbeschikking, menselijke waardigheid en internationaal recht leidend, en niet de geopolitieke machtsverhoudingen.
- Het internationale beleid van Europa richt zich op duurzaamheid, klimaatrechtvaardigheid, humanitaire hulp, armoedebestrijding, dierenwelzijn en mensenrechten, in plaats van op handel en economische groei.

Steun aan buurlanden

Het Europees nabuurschapsbeleid regelt de betrekkingen tussen de EU en zestien buurlanden ten oosten en ten zuiden van de EU. De Partij voor de Dieren onderschrijft de steun aan buurlanden van de EU. Naast Oekraïne willen ook Moldavië, Noord-Macedonië, Montenegro, Albanië, Servië, Bosnië en Herzegovina, Kosovo, Georgië, Armenië en Azerbeidzjan graag lid worden van de EU. Uitbreiding van de EU is echter niet de oplossing zolang de EU gericht blijft op onbeperkte vrijhandel en zelf niet hervormt en democratischer wordt.

- Europa ondersteunt buurlanden bij het opbouwen en verdedigen van hun rechtsstaat en democratie, bij het beschermen van mensen en andere dieren, bij het waarborgen van vrije pers en bij het verhogen van sociale, milieu-, en productiestandaarden.
- De EU ondersteunt maatschappelijke organisaties in buurlanden en faciliteert onderlinge verbinding en samenwerking.

De toegang tot EU-subsidies wordt laagdrempeliger voor (kleinere) maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor democratisering, mensenrechten, dierenwelzijn, klimaat, natuur en milieu.

- De EU wordt niet verder uitgebreid zolang de democratische controle niet op orde is en de interne markt leidend is.

Steun aan Oekraïne

De Partij voor de Dieren veroordeelt de ongekende Russische agressie tegen Oekraïne. In het licht van oorlog aan de directe grenzen van de Europese Unie is het belangrijk om samen te werken en onderlinge solidariteit te tonen. Sinds de illegale Russische invasie verzet Oekraïne zich tegen het brute geweld. Dat verzet is, net als legale wapenleveranties dat zijn, noodzakelijk om burgers zo goed mogelijk te beschermen. Het is cruciaal om de agressie van de Russische staat, die gepaard gaat met oorlogsmisdaden, een halt toe te roepen. Drukmiddelen zoals sancties worden hier terecht voor ingezet. Belangrijk is dat het oorlogsgeweld stopt en Oekraïne de kans krijgt om het land weer op te bouwen. Daarbij moet altijd vooropstaan dat het aan Oekraïne is om te bepalen of en wanneer het bereid is te onderhandelen, en waarover.

- Oekraïne kan rekenen op humanitaire hulp en financiële noodpakketten.
- We steunen de levering van legale wapens zodat Oekraïne zichzelf kan verdedigen. Verboden wapens, zoals clusterbommen, worden niet geleverd.
- In Europees en internationaal verband wordt grotere druk op Rusland uitgeoefend met harde sancties, zoals het intrekken van visa en het bevriezen van tegoeden, om sneller een einde te maken aan de oorlog.
- Europese bedrijven, zoals chipmakers, die de sancties overtreden worden harder aangepakt.
- De EU steunt de oprichting van het Oekraïne-Hof in Den Haag.
- De EU blijft goede opvang van Oekraïense vluchtelingen en hun gezelschapsdieren faciliteren.

- De EU zal Oekraïne helpen bij de wederopbouw, en gaat zich er ook voor inzetten de ongekende ecologische catastrofe in het land te herstellen en te bestraffen.

Steun aan Palestina

De Partij voor de Dieren veroordeelt het geweld van zowel de Israëlische regering als Hamas. Er moet een einde komen aan de bombardementen, de gijzelaars moeten zo snel mogelijk vrijgelaten worden en de blokkade moet worden opgeheven zodat er een constante en veilige toegang is voor humanitaire hulp. Na decennia van geweld en onderdrukking in de Palestijnse gebieden is het van het grootste belang dat mensen in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever perspectief wordt geboden.

- De Europese Unie erkent Palestina als staat. De EU zal zich internationaal actief inzetten voor erkenning van de Palestijnse staat door landen die dit momenteel nog niet doen.
- De EU spreekt zich direct uit voor een staakt-het-vuren en een einde aan al het geweld.
- Gaza kan rekenen op humanitaire hulp en financiële noodpakketten.
- De EU helpt Gaza bij de wederopbouw.
- De EU zet alle diplomatieke kanalen in om organisaties uit de regio die zich al jaren inzetten voor vrede en verbinding aan de onderhandelings-tafel te krijgen.
- De EU oefent druk uit op de Israëlische regering om te stoppen met de bezetting en annexatie van Palestijns gebied, indien nodig met desinvesteringen en sancties. De EU zet ook sancties in tegen kolonisten die zich gewelddadig gedragen op de Westelijke Jordaanoever en tegen kolonistenleiders. Er komt een visumplicht voor alle kolonisten. Ten slotte worden ook sancties ingezet tegen bedrijven die activiteiten ontplooiën in en ten behoeve van Israëlische nederzettingen in Palestijns gebied.
- De EU schort het associatieverdrag met Israël op.
- Europa zet zich ervoor in dat oorlogsmisdaden worden berecht en dat er een einde komt aan het apartheidsregime en de schendingen van mensenrechten en van het internationaal recht.

- De EU zet zich in tegen wapenleveranties en andere vormen van militaire ondersteuning aan Israël.
- De EU oefent druk uit op Israël om de administratieve detentie van Palestijnen te beëindigen. Ook wordt druk uitgeoefend op Hamas om de gijzelaars vrij te laten.
- De EU faciliteert, net zoals in het geval van Oekraïense vluchtelingen, een veilige vluchtroute en een goede opvang voor Palestijnse vluchtelingen.

Vrede en veiligheid

'Nooit meer oorlog' was een belangrijk motief om de Europese Unie op te richten. Dit is nog steeds actueel. Over de hele wereld zijn er (burger)-oorlogen, gewapende conflicten, staatsgrepen en totalitaire regimes. Naast de Palestijnen en Oekraïners worden ook inwoners van Somalië, Jemen, de DR Congo en vele andere landen wereldwijd dagelijks geconfronteerd met geweld, angst en gebrek aan voedsel, water en medische zorg, als gevolg van gewapende conflicten.

De Partij voor de Dieren zoekt de oplossing in het investeren in maatschappelijke organisaties zoals vrouwenrechtenorganisaties in de regio, stabiliteit, het versterken van de democratie en het wegnemen van de grondoorzaken van onrechtvaardigheid.

De klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis zorgen er niet alleen voor dat gebieden onleefbaar worden en dat de voedselzekerheid van mensen in gevaar komt, maar vormen ook een bron van (gewapende) conflicten. Ook de agressieve handelspolitiek van de EU, ten koste van kwetsbare landen, is een belangrijke oorzaak van instabiliteit. Dat moet veranderen. Wapenwedlopen zijn nooit de oplossing. De bombardementen en militaire betrokkenheid bij conflicten zoals in Afghanistan, Irak en Syrië hebben de wereld niet veiliger gemaakt. In plaats daarvan vielen er veel burgerslachtoffers, sloegen miljoenen mensen op de vlucht, is er in die landen nog steeds veel geweld en is de dreiging van terrorisme nog altijd aanwezig.

- De EU investeert in vreedzame instrumenten zoals diplomatie, kennisdeling, advies, training, het maatschappelijk middenveld en interactie tussen burgers over grenzen heen. Door meer en duurzame steun te bieden aan geweldloze bewegingen en democratische organisaties versterkt de EU democratische krachten in (post) conflictgebieden, maar ook in de lidstaten en kandidaat-lidstaten van de EU.
- Bij heropbouw en vredesonderhandelingen stuurt de EU altijd aan op een sterke rol van maatschappelijke organisaties, zoals vrouwenrechtenorganisaties in de regio.

- Er wordt meer ingezet op hulpverlening bij milieu-, natuur- en humanitaire rampen, waarbij ook aandacht is voor het redden van dieren.
- Er gaan geen Europese miljoenen subsidies naar de wapenindustrie bovenop de nationale defensie-uitgaven.
- De EU neemt het voortouw in de ontwikkeling van een internationaal juridisch kader voor een verbod op autonome wapens.
- Het wapenexportbeleid wordt aangescherpt, zodat er vanuit de EU geen wapens geleverd worden aan repressieve en autoritaire regimes die mensenrechten schenden.
- In de EU wordt voor zover mogelijk gestopt met het produceren en verkopen van halffabrikaten en onderdelen van chemische, nucleaire en bacteriologische wapens. Zolang het nog niet zover is, wordt er een zwarte lijst gehanteerd van landen en bedrijven waaraan deze niet geleverd mogen worden.
- De EU werkt aan een universeel verbod op het gebruik van elke vorm van uranium in (conventionele) wapens en zet zich in voor een alomvattend verbod op kernwapens.
- De nog aanwezige kernwapens worden uit de EU verwijderd.
- Gevaarlijke artificiële intelligentie wordt met een internationaal verdrag aan banden gelegd en gemonitord.
- De EU spreekt zich uit voor mensenrechten en het recht op zelfbeschikking van onderdrukte volken, zoals de Oeigoeren, West-Papoea's en Tibetanen, en is niet bang om daar ook consequenties aan te verbinden, zoals het inzetten van handelsbeperkingen.
- We pleiten voor hardere sancties tegen het regime in Iran dat verantwoordelijk is voor gruwelijke mishandeling en doding van vrouwen en demonstranten. Europese landen trekken de visa in en bevriezen de tegoeden van personen die zich schuldig maken aan mensenrechtenschendingen. De Islamitische Revolutionaire Garde komt op de Europese terreurlijst.

Mensenrechten gelden voor iedereen

Europese bedrijven plegen met regelmaat milieu- en mensenrechtenschendingen. Vaak staan de slachtoffers daarvan met lege handen, zonder een mogelijkheid om hun recht te halen. Bovendien bedreigen geweld en structureel onrecht een miljard burgers in fragiele staten. Deze mensen zijn voor hun veiligheid en mensenrechten mede afhankelijk van onze steun. Slachtoffers van oorlog en geweld, onderdrukking, vervolging, honger, klimaatverandering en natuurrampen verdienen hulp. Mensenrechten zijn altijd belangrijker dan economische groei en handel.

- Mensenrechten, dierenwelzijn en duurzaamheid worden de toetsstenen van Europees beleid. Voorstellen voor nieuw Europees beleid krijgen standaard een bijlage waarin de impact van het beleid op milieu, biodiversiteit, mensenrechten, dierenwelzijn en lagelonenlanden wordt toegelicht.
- De EU biedt slachtoffers van milieu- en mensenrechtendelicten hulp om hun recht te halen, ook als die delicten buiten Europa zijn gepleegd door Europese bedrijven.
- De EU zoekt geen afzetmarkten in landen waar de mensenrechten niet veilig zijn.
- Het inperken van de handel met landen waar deze schendingen plaatsvinden, behoort expliciet tot de instrumenten om de druk op de betreffende landen op te voeren.
- De EU helpt de lidstaten aan de grenzen van de EU om mensenhandel en -smokkel te bestrijden.
- Het EU Global Human Rights Sanctions Regime wordt ingezet om serieuze schendingen van mensenrechten en corruptie aan te pakken. Bijvoorbeeld door het instellen van reisverboden of het bevriezen van bezittingen.

Ontwikkelingssamenwerking

Het bedrag dat door welvarende landen aan ontwikkelingssamenwerking wordt besteed, zal nooit kunnen compenseren wat door rijke landen elders aan schade wordt toegebracht. Tot op de dag van vandaag leiden de (economische) keuzes die in Europa gemaakt worden tot grote problemen in andere landen, met name op het zuidelijk halfrond. De Partij voor de Dieren wil dat Europa stopt met beleid dat ten koste gaat van andere delen van de wereld. In plaats daarvan willen we investeren in de kracht van burgers in kwetsbare landen zelf. Duurzaamheid, dierenwelzijn, onderwijs, gezondheid, kinderrechten, inclusiviteit en gelijke behandeling van alle genders zijn daarbij de speerpunten.

- De EU stopt met de import van producten die de leefomgeving elders aantasten, die dierenwelzijn schaden of die gepaard gaan met landroof en andere schendingen van mensenrechten.
- Europese landen streven ernaar om 1% van het bruto binnenlands product te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Deze gelden mogen niet gebonden zijn aan het afnemen van bepaalde goederen of diensten of aan het aanpassen van lokale wetgeving om het internationale bedrijfsleven te dienen.
- De ontwikkelingssamenwerking richt zich op het versterken van de positie van onderdrukte groepen, bijvoorbeeld die van vrouwen, kinderen en queer personen en mensen met een fysieke dan wel psychische beperking of divergentie.
- In kwetsbare landen kunnen de euro's die gaan naar ontwikkelingssamenwerking een enorm verschil maken, mits ze worden ingezet op een manier die in het belang is van de lokale bevolking. De EU weegt aangetoonde effectiviteit van maatregelen en investeringen daarom expliciet mee in de keuze hoe deze gelden worden besteed.
- Prioriteit ligt bij schoon drinkwater en hygiëne, goede (preventieve) gezondheidszorg, toegang tot essentiële medicijnen en anticonceptie, onderwijs, duurzame landbouw en schone energie. Door ondersteuning van emancipatiebewegingen krijgen democratiseringsprocessen een kans.

- De EU besteedt veel aandacht aan het doorbreken van taboes over geaardheid, abortus en geweld tegen vrouwen en queer personen.
- Ontwikkelingshulp richt zich op de belangen van mensen, dieren en milieu daar en niet op de belangen van het bedrijfsleven hier.

Rechtvaardig asielbeleid

De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen over de mensen die moeten vluchten. De komende jaren zullen naar verwachting tientallen miljoenen mensen noodgedwongen vluchten voor de gevolgen van klimaatverandering, hongersnood, oorlogen en onderdrukking. Onderweg naar Europa komen mensen terecht in mensonterende kampen en detentiecentra. Europese landen sturen mensen terug het gevaar in, bijvoorbeeld naar Palestina, Syrië en Afghanistan. Ook binnen Europa worden mensen ondergebracht in mensonterende detentiecentra, zoals in Ter Apel of het Griekse Moria. De Partij voor de Dieren vindt hulp aan mensen die op de vlucht zijn voor hongersnood, oorlogen en natuurgeweld vanzelfsprekend. Datzelfde geldt voor hulp aan mensen die vervolgd worden vanwege bijvoorbeeld hun geloofsovertuiging of geaardheid. Het EU-migratiepact is inhumain en staat bol van lege retoriek. De voorgestelde maatregelen, zoals het vastzetten van gezinnen met kinderen, zijn onmenselijk.

- Iedereen die in de Europese Unie asiel aanvraagt, heeft recht op een zorgvuldige asielprocedure. De EU ziet erop toe dat de lidstaten zorgen voor een eerlijke en snelle asielprocedure en voor een humane opvang.
- Internationale verdragen zoals het Vluchtelingenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens vormen het uitgangspunt bij migratiebeleid. De EU sluit geen deals die hiermee strijdig zijn, zoals de Tunesiëdeal. De EU sluit hoe dan ook geen deals met autoritaire regimes.
- Slachtoffers van oorlog en geweld, onderdrukking, vervolging, hongersnood, klimaatverandering en natuurrampen moeten worden geholpen om een veilige bestemming in Europa te bereiken.

We zetten ons in voor het faciliteren van veilige en legale vluchtwegen en het gebruik van humanitaire doorgangen.

- Een eerlijke verdeling van vluchtelingen naar draagkracht wordt het uitgangspunt van de EU. Deze solidariteit kan niet worden afgekocht.
- Nederland verzet zich tegen het huidige EU-migratiepact, dat bijdraagt aan mensenrechtenschendingen en het criminaliseren van ngo's.
- Grondrechten, zoals toegang tot medische zorg, gelden ook voor mensen zonder verblijfsvergunning.
- EU-landen sturen geen mensen terug naar hun land van herkomst als zij daar kunnen worden vervolgd vanwege bijvoorbeeld hun geaardheid, genderidentiteit, politieke gezindheid, etnische afkomst, levens- of geloofsovertuiging.
- Vluchtelingen en gerepatrieerde Europeanen mogen hun gezelschapsdieren meenemen naar Europa.
- De EU verbetert de leefomstandigheden en creëert toekomstperspectief voor mensen in vluchtelingenkampen. Hierbij hoort ook het recht op veiligheid, voldoende eten en drinken, onderwijs, juridische bijstand, medische en psychische zorg en menswaardige huisvesting.
- Migratiebeleid richt zich op het wegnemen van de grondoorzaken waardoor mensen hun land moeten ontvluchten.
- Het quotum van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) wordt verhoogd.
- Lidstaten aan de Middellandse Zee stellen alles in het werk om vluchtelingen op zee te redden. Zolang zij dat niet doen, mogen niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en andere humanitaire organisaties reddingsacties op zee organiseren zonder daarbij tegengehouden of beboet te worden. Na een reddingsactie op zee worden mensen naar locaties gebracht waar ze asiel kunnen aanvragen.

- Landen die grensbewaking misbruiken om migratie tegen te gaan en geweld tegen mensen te gebruiken worden bestraft. Hetzelfde geldt voor landen die gebruikmaken van pushbacks, waarbij migranten die eenmaal in de EU zijn aangekomen zonder asielprocedure en vaak met geweld terug de grens over worden geduwd.
- De EU stopt met het trainen en financieren van de Libische kustwacht, die beschuldigd wordt van ernstige mensenrechtenschendingen.
- De Europese grensbewaking Frontex wordt vervangen door humanitaire missies, gericht op het helpen van mensen in nood. Uit onderzoek blijkt dat Frontex herhaaldelijk weigerde mensen in nood te helpen, getuige is geweest van mensenrechtenschendingen, niet ingreep en er alles aan deed om die voor de buitenwereld te verbergen.
- We beschermen de rechten van iedereen die asiel zoekt door in Europees verband in te zetten op toezicht en het sanctioneren van lidstaten die deze rechten schenden, bijvoorbeeld als ze mensen onnodig en/of onder onmenselijke omstandigheden vasthouden.
- In internationaal verband zetten we ons in voor de officiële erkenning van mensen die op de vlucht zijn voor de gevolgen van klimaatverandering als klimaatvluchtelingen.
- De Nederlandse Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB), die nu voor Oekraïners geldt, wordt op Europees niveau uitgebreid met nationaliteiten waarvan het inwilligingspercentage hoog ligt (denk aan Syrië, Eritrea, Jemen).

**Voorts zijn wij van mening
dat er een einde moet komen
aan de bio-industrie.**

**Partij voor
de Dieren**